

ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 32 ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010

2.500 χρόνια
από τη Μάχη του Μαραθώνα

Επιστροφές Αλκιβιάδου 229
185 36 Πειραιάς

σελ. 4

σελ. 5

σελ. 8

σελ. 18

- 3** Η θέση μας
2500 χρόνια από τη Μάχη του Μαραθώνα. *Της Σύνταξης*
- 4** Γνώμη
Η προστασία και ανάδειξη του Κονώνειου Τείχους. *του Προέδρου Γιάννη Πολυχρονόπουλου*
- 5** Ελεύθερες θέσεις. Το Σηράγγειο
του Γιώργου Γάρδα Αρχιτέκτονα Μηχανικού - Πολιτικού Μηχανικού Ε.Μ.Π.
- 8** Αρχαιολογικά. Η γυναίκα στην Αρχαία Ελλάδα
του Γιώργου Σταϊνχάουερ Αρχαιολόγου - τ. Εφόρου Αρχαιοτήτων
- 12** Αρχαιολογικό Πανόραμα από την Ελλάδα και τον κόσμο. *Επιμέλεια Κωστή Μανωλάκη*
- 14** Ελεύθερες θέσεις
Καθηκρίτης και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αναδρομή του θεσμού από τα αρχαία χρόνια
έως σήμερα
του Βαγγέλη Καραγρηγορίου Κοινωνιολόγου - Οικονομολόγου
- 16** Πειραιά και άλλα του Παύλου Μπαλόγλου Αντιπροέδρου Ομίλου Πειραιώς για τη διάδοση
της Ελληνικής Γλώσσας και Γεν. Γραμματέα Φιλολογικής Στέγης
- 18** Ένα σπάνιο βιβλίο: "Το περιστατικό του Πειραιά".
Μέσα από διπλωματικά έγγραφα του 1910
του Δημήτρη Κρασονικολάκη
- 20** Ιστορικά θέματα. Ιστορική Αναδρομή στην προστασία των Αρχαιοτήτων στη χώρα μας.
Το θέμα της ιδιοκτησίας των Αρχαίων
του Μιχάλη Βλάχου Δικηγόρου ε.τ.
- 21** Βιβλιοπαρουσίαση του Παύλου Μπαλόγλου
- 22** Επιφυλλίδες. Ναοί σε σχήμα του ουρανού. Κάτοπτρα της ψυχής.
*Του Θεόδωρου Καναβάρη εκπαιδευτικού - Μέλος Δ.Σ. "Ομίλου Πειραιώς για την
διάδοση της Ελληνικής γλώσσας"*
- 23** Ιστορία των ηέξεων του Παύλου Μπαλόγλου
- 24** Εν τέλει... σχολιογραφικά

“ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

Τριμηνιαία Έκδοση του Συλλόγου

“ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ”

Αθιναβιάδου 229, 185 36 Πειραιάς • Τηλ.: 210-42.88.018 - Τηλ. & Φαξ 210-42.88.017

ΕΚΔΟΤΗΣ:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
Δερβενακίων 24, 185 45 Πειραιάς,
Τηλ. 210-4060000

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ:

ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
Μουσών 66, 185 34 Πειραιάς
Τηλ.: 210-4130939

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΑΡΔΑ
ΠΑΥΛΟΣ ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ
ΓΕΡ.-ΝΙΚ. ΜΠΟΥΓΑΣ

Το περιοδικό κυκλοφορεί εκτός εμπορίου. Διανέμεται δωρεάν.

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν υποχρεωτικά τις απόψεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

ΑΤΕΛΙΕ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΓΕΩΡΓΙΑ & ΜΑΡΙΑ - ΕΛΕΝΗ ΜΟΥΡΟΥΣΙΑ Ο.Ε.

Κολλοκοτρώνη 144, 185 36 ΠΕΙΡΑΙΑΣ • Τηλ.: 210-41 82 591, 210-4537521, Φαξ: 210-45 32 911

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ: 5702

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Ζωγραφική αναπαράσταση της Μάχης του Μαραθώνα

2.500 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΣΕ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Στην ιστορία υπάρχουν 10-15 γεγονότα που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στις παγκόσμιες εξελίξεις. Το αν θα ακολουθούσε η ανθρωπότητα τον α ή το β δρόμο, εξαρτήθηκε από αυτά. Η μάχη του Μαραθώνα χαρακτηρίζεται, από τους περισσότερους ιστορικούς, ένα τέτοιο γεγονός με παγκόσμια σημασία.

Στις 17 Σεπτεμβρίου το 490 π.Χ., η νίκη των Αθηναίων και των Πλαταιέων επί των υπέρτερων Περσικών δυνάμεων, στο Μαραθώνα καθόρισε στην ουσία του ρου της παγκόσμιας ιστορίας.

Η νίκη αυτή επέτρεψε στην Αθήνα να συνεχίσει απρόσκοπτα να λειτουργεί ως Δημοκρατία, που χάρισε αυτήν, άνθισε ένας απaráμιλλος πολιτισμός. Η φιλοσοφία, οι επιστήμες, η ποίηση, το θέατρο, η αρχιτεκτονική, η γλυπτική, η ζωγραφική, η ρητορική, το δικαίκο σύστημα, η πολιτική και η στρατηγική, έφτασαν σε κορυφαία επίπεδα στο μετέπειτα "χρυσό αιώνα του Περικλή".

Πάνω σε αυτή τη βάση στηρίχθηκε η Δύση, 2000 χρόνια μετά, την εποχή της Αναγέννησης, που με την επιστροφή στην αρχαία ελληνική σκέψη βάσισε πάνω της, αυτόν που αποκαλούμε, σήμερα Δυτικό Πολιτισμό.

Όλοι πλῆον εκτιμούν την συνεισφορά του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού στις σύγχρονες εξελίξεις και την επιρροή που ασκεί ακόμη και σήμερα στη φιλοσοφία, στις επιστήμες και στη καλλιτεχνική δημιουργία.

Είναι φανερό ότι εάν οι Αθηναίοι δεν νικούσαν σε εκείνη την κρίσιμη μάχη του Μαραθώνα, τότε ο-λλόκληρη η Ελλῆδα, κατά πάσα πιθανότητα θα είχε τη μοίρα της Αθήνας και θα αποτελούσε απλῶς μια σατραπεία της απέραντης Περσικής Αυτοκρατορίας. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε ανατροπή όλων των πρωτοποριακών κατακτήσεων των Ελλήνων και των δημοκρατικών θεσμών της Αθήνας.

Μέσα σε ένα δεσποτικό καθεστῶς, με υποταγή στον Πέρση βασιλιά - θεό, σε συνθήκες ανελευθερίας, δε θα μπορούσαν να υπάρχουν ούτε η Ακρόπολη και ο Παρθενῶνας ούτε θα είχαμε την άνθιση της δραματικής ποίησης, τη συνέχιση της φιλοσοφικής σκέψης και των αναζητήσεων. Θα ανακόπτονταν σίγουρα ό,τι δημιουργικό και ωραίο γέννησε η ανθρωπινή σκέψη. Η ανθρωπότητα θα στερούνταν όλο εκείνο τον πνευματικό και πολιτιστικό πλούτο που συσσωρεύτηκε στην διάρκεια του 5ου π.Χ. αιώνα στην Αθήνα και αποτέλεσε τη βάση και το πρότυπο του Δυτικού πολιτισμού.

Η μάχη αυτή έληξε νικηφόρα, χάρη στο μεγαλοφυές σχέδιο του Μιθτιάδη, στο πάθος, στην αποφασιστικότητα και την απόλυτη πειθαρχία των Αθηναίων και των Πλαταιέων, που αγωνίζονταν εξ ονόματος όλων των Ελλήνων, υπερασπιζόμενοι την πατρίδα τους.

Παρατάχθηκαν 11.000, απέναντι σε 50.000 Πέρσες με ιππικό (που δε χρησιμοποίησαν) και σε τοξότες, που τα βέλη τους "σκίαζαν τον ουρανό". Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι, όταν αντίκρισαν οι Πέρσες τους Έλληνες χωρίς ιππικό και τοξότες τους θεώρησαν "τρελούς που έτρεχαν να συναντήσουν την καταστροφή".

Το στρατήγημα του Μιθτιάδη να παρατάξει το στρατό του με αδύνατο κέντρο και ενισχυμένες τις δύο ακραίες πτέρυγες (σε αντίθεση με τους Πέρσες), απεδείχθη καθοριστικό για την έκβαση της μάχης. Μικρή υποχώρηση των Ελλήνων στο κέντρο, σε χώρο που θα μπορούσε να ανασυνταχθούν γρήγορα, επίθεση από τα άκρα, διάλυση των πτερύγων των Περσών, στροφή τους και επίθεση από τα νῶτα στο κέντρο των Περσών με ταυτόχρονη επίθεση εκ του συστάδην, για να αποφύγουν τα βέλη, του κέντρου των Ελλήνων, με τέλεια περικύκλωση.

Αυτή η τακτική, αποτελούσε μια εντελῶς νέα πρακτική, που έμελλε να τη μιμηθεί, 3 αιώνες μετά, ο Αννίβας στη μάχη των Καννών και οι Γερμανοί μετά από 24 αιώνες, στο Τάννενμπεργκ.

Το αποτέλεσμα της μάχης του Μαραθῶνα: 6.400 νεκροί Πέρσες, 192 νεκροί Αθηναίοι και άγνωστος αριθμός Πλαταιέων.

Σύμφωνα με τον ιστορικό Fuller: "ο Μαραθῶνας σηματοδότησε τη γέννηση της Ευρώπης", ενώ ο ιστορικός Greasy αναφέρει:

"Η μάχη του Μαραθῶνα έσπασε για πάντα το μύθο του αήττητου των Περσών, που παρέβη τη διά-νοια των Πῶν. Δημιούργησε στους Έλληνες το πνεύμα που απέκρουσε τον Ξέρξη και μετά οδήγησε τον Ξενοφῶντα, τον Αγησίλαο και τον Αλέξανδρο σε τρομερά αντίποινα, με τις εκστρατείες τους στην Ασία. Εξασφάλισε για την ανθρωπότητα τον πολιτιστικό θησαυρό της Αθήνας, την ανάπτυξη των ελευ-θερων θεσμών, το φιλελεύθερο διαφωτισμό του Δυτικού κόσμου και τη σταδιακή άνοδο για πολλούς αιῶνες των μεγάλων αρχῶν του Ευρωπαϊκού πολιτισμού".

Της Σύνταξης

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΚΟΝΩΝΕΙΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ

του ΓΙΑΝΝΗ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Προέδρου του Συλλόγου
"Φίλοι Αρχαιολογικού Μουσείου,
Αρχαιολογικών Χώρων και
Μνημείων Πειραιά"

Η πρωτοβουλία του ΣΚΑΙ για τον καθαρισμό της Πειραιϊκής, αξίζει πολλά συγχαρητήρια. Έστω και μ' αυτό τον τρόπο προβλήθηκε η ανάγκη της προστασίας του Κονώνειου τείχους καθώς και της ανάδειξής του. Στην εκστρατεία συμμετείχαν πάνω από 67 φορείς του Πειραιά, με πολυπληθή παρουσία παιδιών και νέων.

Το Κονώνειο τείχος είναι από τα πιο σημαντικά μνημεία της πόλης μας. Αποτελεί συστατικό μέρος της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Πειραιά. Καθορίζει την ταυτότητά του.

Ο καθαρισμός του περιβάλλοντος χώρου, χερσαίου και θαλάσσιου, είναι ένα διαρκές πρόβλημα. Δυστυχώς η Αρχαιολογική Υπηρεσία δεν έχει δικά της μέσα. Με την ευκαιρία αυτή, θέτουμε ξανά το ζήτημα της συνεργασίας ανάμεσα στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και το Δήμο, για την οποία χρειάζεται κάποια νομική ρύθμιση, ώστε η καθαριότητα όλων των αρχαιολογικών χώρων να γίνεται συστηματικά και σε μόνιμη βάση.

Η πρωτοβουλία του ΣΚΑΙ για το Κονώνειο τείχος, έδειξε ότι στην Πειραιϊκή κοινωνία υπάρχει ευαισθησία και "περίσσειμα" εθελοντικής προσφοράς που πρέπει να αξιοποιηθεί από όλους τους παράγοντες της δημόσιας ζωής της πόλης. Αρκεί να βρεθούν οι κατάλληλοι τρόποι να απευθυνθούν στη κοινωνία.

Είναι θετικό το γεγονός ότι, ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Παύλος Γερουλάνος, έδωσε το παρόν και δεσμεύτηκε με δηλώσεις του για την ανάδειξη του τείχους. Το πιο σημαντικό είναι ότι μετά από 4 χρόνια, επιτέλους, άρχισε η αποχμάτωση της παραθαλάσσιας ζώνης στο σημείο απέναντι από το Νοσοκομείο Μεταξά όπου έχει περιφραχτεί, μετά την έξωση ορισμένων μαγαζιών. Μαζί με το τείχος θα αποκαλυφθεί σε μήκος 700 μέτρων, ένας από τους πύργους του που βρίσκεται θαμμένος, εδώ και 40 χρόνια.

Αυτό όμως που προκάλεσε σοκ και ταυτόχρονα προβληματισμό, είναι τα γκράφιτις πάνω στις πέτρες του αρχαίου τείχους.

Πρόκειται για ανοσιούργημα. Τόσα χρόνια είχαν γλιτώσει από τέτοιους βανδαλισμούς. Ο καθαρισμός είναι δύσκολο εγχείρημα, γιατί ενέχει τον κίνδυνο της διάβρωσης των αρχιτεκτονικών μελών του τείχους. Απαιτείται μια προσεκτική επέμβαση, ώστε να αποφευχθεί αυτός ο κίνδυνος. Αυτή η κατάσταση που μας θλίβει όλους, δείχνει ότι υπάρχει ένα μεγάλο κενό σε τμήμα της νεολαίας:

Κενό αξιών, κενό ιστορικής συνείδησης, που οδηγεί σε αντικοινωνικές συμπεριφορές.

Ποιος θα εξηγήσει σε αυτά τα παιδιά που με τόση ευκολία καταστρέφουν τον πολιτισμό 2.500 χρόνων, ότι τα τείχη αυτά δεν είναι απλώς πέτρες, αλλά αντιπροσωπεύουν την οχύρωση μιας πόλης που προστάτευε ό, τι πιο ωραίο και αθηινό γέννησε η ανθρώπινη σκέψη και δράση.

Στην κλασική Αθήνα θεμελιώθηκαν οι επιστήμες, η αρχιτεκτονική και η καλλιτεχνική δημιουργία φτάνοντας στα όρια της τελειότητας. Αυτή είναι η σημασία της οχύρωσης του αρχαίου Πειραιά που εκτείνονται μέχρι την Αθήνα μέσω των μακρών τειχών, την οποία συνέλαβε μεγαλοφυώς ο Θεμιστοκλής, μαζί με τη δημιουργία του μεγάλου στόλου των τριήρων.

Η Πειραιϊκή κοινωνία, πρέπει να αφυπνιστεί απέναντι σε φαινόμενα βανδαλισμών των αρχαιοτήτων και να μην επιτρέψει να επαναληφθούν. Πρέπει να γίνουμε όλοι "φύλακες" των αρχαιοτήτων. Η αντίδραση μας πρέπει να είναι άμεση, με ενημέρωση και δράσεις, που θα αναδεικνύουν ότι έχει απομείνει μετά από παρεμβάσεις στο διάστημα πολλών χρόνων. Με την ευκαιρία αυτή επαναφέρουμε την πρόταση για τη δημιουργία ήπιας μορφής μονοπατιών κατά μήκος των τειχών, ώστε να μπορούν οι Πειραιώτες και οι επισκέπτες να συνδυάζουν τον περίπατό τους με την ξενάγηση τους στο αρχαίο τείχος.

Ίσως κάτι τέτοιο αποτελεί και ένα μέτρο καλύτερης προστασίας.

ΤΟ "ΣΗΡΑΓΓΕΙΟ"

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΑΡΔΑ

Αρχιτέκτονα Μηχανικού - Πολιτικού Μηχανικού Ε.Μ.Π.

“*Τόποι που δε γνωρίζουν
να εκτιμήσουν και να
περιφρουρήσουν τας
ζωντανάς μαρτυρίας του
παρελθόντος των,
κινδυνεύουν να κριθούν
συχνά και δίκαια,
αναρμόδια να
εκτιμηθούν
από το Μέλλον*”

*Ιωάννης Μελάς
(Ιστορία της πόλεως Πειραιώς,
Αθήναι 1976)*

ΕΙΚ. 1

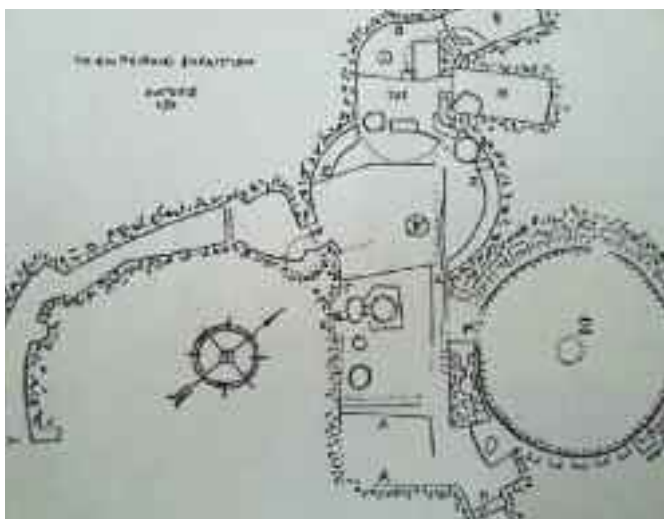
ΕΙΚ. 2

Το Σηράγγειο (ή Σπηλιά του Παρασκευά, πρώην Λαθαούνη) είναι ένα σπουδαίο προϊστορικό κατασκεύασμα ληξυμένο μέσα στον βράχο με αξιοποίηση φυσικού κοιλώματος. Συγκεκριμένα, βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της Καστέλλας, σε μία απότομη, βραχώδη ακτή πάνω από τη θάλασσα, στη θέση που είναι σήμερα η πλαζ "Βοτσαλιάκια" (μεταξύ πλατείας Αλεξάνδρας και νήσου Κουμουνδούρου). Η στοά του σπηλαίου εισχωρεί 12 μέτρα μέσα στο βράχο, κάτω από τη λεωφόρο Φαλήρου (παλαιότερα λεωφόρο Βασιλέως Παύλου). Πιθανότατα ήταν ιερό, αφιερωμένο στον τοπικό ήρωα Σήραγγο.

Μετά από επίμονες προσπάθειες που κατέβαλε για την εύρεση του Σηραγγείου ο εραστής του τόπου Ιάκωβος Δραγάσης, ταυτοποίησε τη θέση του Σηραγγείου εκεί που προαναφέραμε. Σ' αυτόν οφείλονται οι περισσότερες πληροφορίες και σχέδια του χώρου που παρουσιάστηκαν δημοσιευμένα στο περιοδικό "ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ" της "εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας" το 1925-1926.

Το φυσικό κοίλωμα του Σηραγγείου προϋπήρχε από αρχαιοτάτων χρόνων, παρ' ό' αυτά αξιοποιήθηκε με την έλθουσα και εγκατάσταση των Μινυών στην περιοχή του Πειραιά, περί το 1300 π.Χ.

Οι Μινύες ήταν ένας από τους επιφανέστερους λαούς της εποχής του χαλκού, με καταγωγή από τον Ορχομενό Βοιωτίας και εκπροσωπούσαν τη ναυτική, εμπορική δύναμη της προϊστορικής Ελλάδας. Μνημιώδης έχει μείνει και η επιτυχημένη απόπειρά τους να αποξηράνουν τη λίμνη Κωπαίδα, με την πραγματοποίηση εντυπωσιακών, για τα δεδομένα της εποχής, αρδευτικών έργων. Δη-

ΕΙΚ. 3

ΕΙΚ. 4

ΕΙΚ. 5

ΕΙΚ. 6

ΕΙΚ. 7

μιουργώντας μια σειρά από σήραγγες και καταβόθρες κατάφεραν να διοχετεύσουν το νερό της λίμνης στον κόλπο της Λάρυμνας. Επίσης, θεωρείται ότι η Αργοναυτική Εκστρατεία ήταν δημιούργημα των Μινυών, στα πλαίσια των μεγάλων, τότε, επιχειρήσεων-μετακινήσεων και δημιουργίας νέων αποικιών που σημειώθηκαν την εποχή εκείνη.

Οι πρώτοι αυτοί κάτοικοι του Πειραιά, έφεραν την λατρεία της θεάς των Θρακών (Εκάτης) και της Φεραίας Αρτέμιδος, που λατρευόταν στην Μουνυχία-Καστέλλη σαν "Μουνυχία Αρτεμις". Πιστεύεται ότι το ιερό της Μουνυχίας Αρτέμιδος βρισκόταν στην κορυφή του λόφου, εκεί που βρίσκεται σήμερα ο ναός του Προφήτη Ηλία. Η περιοχή είχε ονομαστεί Μουνυχία από τον ήρωα Μούνοχο, γιό του Παντακλήους ή Πεντευκλήους από το γένος των Μινυών.

Στον Πειραιά, φτάνουν μετά την καταστροφή της περιοχής τους από κατακλυσμό-καταποντισμό (κατά πάσα πιθανότητα από τσουνάμι από έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης) και επαναλαμβάνουν τις δοκιμασμένες τεχνικές τους στη διάνοιξη στοών και σηράγγων, εκμεταλλευόμενοι τη φυσική μορφή του εδάφους.

Το σπήλαιο αποκαλύφθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα (1894 ή 1897) (Εικ.1-2). Σύμφωνα με τον Ιακ. Δραγάτη, στη θέση αυτή είχαν καταπέσει δύο τεράστιοι όγκοι από τον υπερκείμενο βράχο, που φαίνονταν από την θάλασσα με συνέπεια να παρασύρουν τμήμα του Πειραικού τείχους που διερχόταν από πάνω. Παρέμεινε όμως μικρό άνοιγμα, γνωστό ως "Σπηλιά" ή "Σπηλιά του Παρασκευά", από το όνομα του ιδιοκτήτη του οινομαγειρείου που εστεγάετο εντός της σπηλιάς. Ο Παρασκευάς είχε αρχίσει να "συμμορφώνει" το χώρο για την δική του εξυπηρέτηση με επεμβάσεις για τη διεύρυνση του χώρου, με αποτέλεσμα τα χώματα από την δική του εκσκαφή να αποκλείσουν την είσοδο προς το σπήλαιο, οπότε η κάθοδος στο σπήλαιο να γίνεται μέσα από το οινομαγειρείο. Τότε επενέβη ο Ιακ. Δραγάτης για την προστασία του χώρου.

Κατά την περιγραφή του (Εικ.3-κάτοψη) στην κατάσταση που βρέθηκε, ο κατερχόμενος σε αυτό βρίσκεται σε στενόμακρο άνοιγμα του βράχου, μήκους 14.65μ. και πλάτους 3.50μ. (Α-Β και Γ-Δ του σχεδιαγράμματος) (Εικ.4), του οποίου το πλάτος μετά το μέσον (Ε-Ζ) ήταν 5.90μ., με διάνοιξη ημικυκλική κατά το σημείο Ζ και με δύο βαθμίδες ημικυκλικές και ίχνη βαθμιδών κατά το σημείο Ε (Εικ.5).

Στο τέρμα του ανοίγματος υπήρχαν δύο άλλα τετραγωνικά ανοίγματα (Η-Θ). Έξω από αυτά υπήρχε φρέαρ 5μ..

Στην κορυφή του ημικυκλικού ανοίγματος υπήρχε μεγάλη, κυκλική οπή, που έφτανε στον, επάνω από το όρυγμα, δρόμο. Όταν άνοιξε ο Δραγάτης την οπή "άπλητον φως κατεχύθη", καθώς είχε προβλεφθεί η οπή γι'αυτόν ακριβώς το λόγο (φωτισμό και αερισμό).

Στο μέρος όπου υποτίθεται ότι ήταν η είσοδος όλου του κατασκευάσματος, ευρέθη μέγα ψηφιδωτό (Α) (Εικ.6), διαστάσεων 2.75μ.χ2.10μ., που απεικόνιζε τέθριππο σε ζωηρότατη κίνηση με επιβάτη, κατά το Δραγάτη, τον Σήραγγο ή τον Γλάυκο. Μετά το ψηφιδωτό υπήρχε φρέαρ και τρία κοιτώματα σε σχήμα αναποδογυρισμένου κώνου, προφανώς για απόθεση αγγείων (Μ).

Κοντά στο ψηφιδωτό υπήρχε είσοδος (Ν) πλάτους 1.20μ. και ύψους 2.00μ., που οδηγούσε σε μια μεγάλη, κυκλική αίθουσα (Ξ) με θολωτή οροφή διαμέτρου 6.60μ. και ύψους 9.00μ. και οπή κυκλική (Εικ.7). Το έδαφος φαίνεται πως ήταν στρωμένο με μωσαϊκό.

Στον περίγυρο της αίθουσας υπάρχουν 32 κόγχες, πλάτους και βάθους 60 εκ., σκαμμένες στο βράχο και από κάτω τους, μικρές "θήκες" για την απόθεση ρούχων και προσωπικών αντικειμένων των λησσομένων (εικ.8) λόγω της χρήσης του Σηραγγείου παλαιότερα, ως Βαλανείου ή και λουτρού Ασκληπιοῦ. Η ίδια αίθουσα είχε έξοδο όμοια με την είσοδο και έμπροσθέν της υπήρχε άηλο ψηφιδωτό (εικ.9) που παρίστανε τη Σκύληα (Ο) συνοδευόμενη από δύο σκύλους. Αμέσως μετά ευρέθη άηλη έξοδος (ΙΙ) με σκαλιά προς τη θάλασσα που όμως έχει φραχθεί από τους βράχους και τα χώματα. Από την κεντρική αίθουσα (Ε-Ζ) υπήρχε άηλη, υπόγεια διάσδος (Σ) (εικ. 10) που κατέληγε στη θάλασσα (Τ) διαστάσεων 1.00μ.χ2.00μ. Τέλος, στο όρυγμα βρέθηκε βωμός με φθαρμένη επιγραφή "ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΑΠΟΤΡΟΠΑΙΟΥ" (εικ.11).

Η εύρεση του βωμού οδήγησε τον Δραγάτη στην άποψη ότι στον ευρύτερο χώρο υπήρχε Ιερό προς τιμήν του Σήραγγου. Άηλωστε, υπήρχαν αρχαίες αναφορές ότι το όρυγμα εκτίσθη από το Σήραγγο και το Ιερό έγινε στην εποχή του, κατόπιν Βαλανείο και τελικά, κρυσφάγγο αλητών και κακούργων. Υπολογίζει δε, ότι εξ'αυτού ονομάστηκε το μέρος Σηράγγειο, άποψη που ενισχύει η εύρεση ορόσημου με αναγραφή "ΗΕΡΟΙΟ ΗΟΡΟΣ" δηλαδή όριο Ιερού.

Κατά την άποψη του Ιωάννη Μελά, το Σηράγγειο όρυγμα δημιουργήθηκε ως Ιερό προς τιμήν των Μινυών τεχνιτών, που ασχολούνταν με το άνοιγμα σηράγγων, έργο που χρειαζόταν δεξιοτήτα και υπολογισμούς (ήταν γνωστοί δε, με το προσωνύμιο Σήραγγοι). Άηλωστε, η επιβίωση και η ακμή των Μινυών στον Ορχομενό εξαρτήθηκε, κατά κύριο λόγο, από την έμπνευση και την τεχνική των σηράγγων (προαναφερθέν μέγα έργο αποξήρανσης λίμνης). Προφανώς συνέβη το ίδιο, όπως και στην περίπτωση του άηλου ήρωα του Πειραικού τόπου που ελέγγοτο Φρέατος, εξ'ου και η ονομασία που επέζησε ως σήμερα Φρεαττός, αφού και αυτός είχε επιλύσει τα βασικότερα προβλήματα των νέων οικισμών, δηλαδή: στέγη, άμυνα, ύδρευση.

Με το πέρας των καιρών, όπως αναφέραμε, χρησιμοποιήθηκε ως Ασκληπιείο και μετέπειτα ως Βαλανείο, χωρίς όμως να χάσει τον αρχικό του προορισμό. Το Σηράγγειο, ως Βαλανείο, είχε αξιόλογη οικονομική απόδοση για τους χρήστες του, γεγονός που τεκμηριώνεται από την αναφορά του Ισαίου, όπου αγρός του Ευκτίμωνος τιμάτο 75 μνας ενώ το Σηράγγειο 3000 μνας.

Τα δύο ψηφιδωτά είναι των Ρωμαϊκών χρόνων, αν και δε μπορούν να μελετηθούν περαιτέρω, καθώς, κατά περιέργο τρόπο, εξαφανίστηκαν κατά την περίοδο της Χούντας.

Σε κάθε περίπτωση, το Σηράγγειο όρυγμα είναι κτίσμα προϊστορικό. Μαζί με το άηλο έργο των Μινυών, τη Σπηλιά της Αρετούσας (στην οποία θα αναφερθούμε σε άηλο άρθρο) ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ η αποκατάσταση, μετά από ολοκληρωμένη έρευνα, καθώς και η ΑΝΕΜΠΟΔΙΣΤΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ τους από το κοινό (Πειραιώτες και άηλους), στη γενικότερη προσπάθεια ανάδειξης της Ιστορίας του Πειραιά.

Προσπάθεια που ξεκίνησε με την κατασκευή Μουσείου στο Δίπυλο και την κατεδάφιση των κτιρίων (Βαρελάδικο, κτίριο Αντιφθισικών), που βρίσκονταν επί του Αρχαιοθολογικού χώρου για ενοποίηση αυτού, καθώς και την ολοκλήρωση της ανάδειξης του Κονώνειου τείχους. Έργα, για τα οποία πρέπει να είμαστε υπερήφανοι και όχι να τα "θάβουμε" κάτω από τους δρόμους, ωσάν να ντρεπόμαστε για την ύπαρξή τους.

ΕΙΚ. 8

ΕΙΚ. 9

ΕΙΚ. 10

ΕΙΚ. 11

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Ποιός να φταίει άραγε για το σημερινό ναυάγιο της αρχαίας ελληνικής παράδοσης; Είναι η οικτρή ναζιστική κατάληξη του γερμανικού ανθρωπισμού (εικ. 1), η παρακμή της αστικής τάξης, ή η αδιαφορία των σημερινών φορέων της κλασικής παιδείας να αντιληφθούν την επικαιρότητα του μηνύματός της, που επισημαίνει ο Hansen στο βιβλίο του "Ποιός σκότωσε τον Όμηρο"; Ή μήπως, αντίθετα, η αιτία πρέπει να αναζητηθεί στην αδυναμία της ίδιας της κλασικής παράδοσης να δώσει απαντήσεις στα σημερινά προβλήματα, που φανερώνουν οι -απαράδεκτες για τις κοινωνίες μας- θέσεις της πάνω σε θέματα, όπως η θέση της γυναίκας, η δουλεία και η στάση απέναντι στον ξένο. Σχετικά με τα δύο τελευταία ελπίζω να έχω την ευκαιρία να μιλήσω σε ένα μελλοντικό τεύχος του "Πειραϊκού Οροσήμου".

Η καταθλιπτική εικόνα ενός -ανατολίτικου τύπου- κατόικον περιορισμού της Αθηναίας της κλασικής εποχής -σε αντίθεση με την παροιμιώδη ελευθεριότητα των γυναικών στη Σπάρτη- υπήρξε βέβαια σε μεγάλο βαθμό δημιουργήμα των φιλολόγων ενός κατεξοχόν σεμνότυπου και υποκριτικού ανδροκεντρικού αιώνα. Σήμερα, που η μεγάλη αλλαγή στις σχέσεις των φύλων -αλλά και η προσγείωση του ακραίου φεμινιστικού φανατισμού- μας έμαθε να προσεγγίζουμε με λιγότερη προκατάληψη τα κείμενα, και που ο εικονογραφικός πλούτος -οι εκατοντάδες των παραστάσεων της καθημερινής ζωής στην αγγειογραφία από τον 6ο στον 4ο αιώνα και οι μορφές

γυναικών κάθε ηλικίας στα ταφικά ανάγλυφα- μας επέτρεψαν να δούμε βαθύτερα μέσα στη ψυχή τους και στο περιβάλλον της αρχαίας οικογένειας, πιστεύω ότι μια καινούργια, πιο αισιόδοξη εικόνα της γυναίκας αρχίζει να διαμορφώνεται.

Δύσκολα, πράγματι, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η Αθηναία θα μπορούσε ή θα επιθυμούσε να αναγνωρίσει τον εαυτό της στο πρόσωπο της απελευθερωμένης από τα δεσμά της οικογένειας, διχασμένης ανάμεσα σε σπίτι και δουλειά σύγχρονης εργαζόμενης, επιχειρηματία ή επιστόμονος. Η θέση της ήταν, όπως πίστευε, προκαθορισμένη από τη φύση, καθιερωμένη από χιλιετίες πολιτισμού και εγγυημένη από τη θεϊκή τάξη: η γυναίκα ήταν αυτή που από την αρχή των αιώνων έδινε και συντηρούσε τη ζωή. Γυναικεία είναι η μορφή των θεών που εγγυόταν την αναπαραγωγή της φύσης και των ανθρώπων, όπως η Δήμητρα και η Κόρη, οι μεγάλης θεότητας της αρόσιμης, καρποφόρας γής (εικ.2), η Άρτεμις, προστάτις της άγριας φύσης, η Αφροδίτη της γενετήσιας ορμής που ενώνει τον άνδρα με τη γυναίκα, η Ήρα της δύναμης που συγκρατεί την οικογένεια, η Αθηνά της δημιουργικής γνώσης. Θεότητες που ελέγχουν το βάθος του κόσμου, στην επιφάνεια του οποίου κινείται ο ανδρικός κόσμος των πολιτικών, πολεμικών, επικοινωνιακών και ποιητικών θεών. Δεν είναι αξιοσημείωτο ότι όλες οι προσωποποιήσεις των πνευματικών και ηθικών αξιών έχουν γυναικεία μορφή; (εικ.3, 4)

Εικ. 1 Ο μεγάλος αρχαιολόγος και μεταφραστής των τραγικών Ernst Buschor με στολή εφέδρου αντιστρατήγου SS

Εικ. 2 Οι ελευσίνιες θεότητες: ο Τριπόλεμος μεταξύ της Δήμητρας (αρ.) και της Περσεφόνης

Εικ. 3 Η Αφροδίτη με τον έρωτα και τις προσωποποιήσεις της Ευνομίας και της Παιδιάς

Εικ. 4 Μούσα στον Ελκώνα

Εικ. 5 Νεαρές σπαρτιάτισσες προκαλούν τα αγόρια σε πάλη, Πίνακας του Degas

Εικ. 6
Δρομέας στον
αγώνα των
Ηραίων

Εικ. 7 Αταλάντη

Εικ. 8 Η αναστηλωμένη στοά της Βραυρώνος

Σύμφωνη με την κοσμική τάξη, είναι και η διαφοροποίηση του γυναικείου από τον ανδρικό χώρο - του εσωτερικού χώρου του οίκου από τον εξωτερικό χώρο της πολιτικής- στη ζωή της πόλης. Κοινό χαρακτηριστικό των αρχαίων κοινωνιών (ακόμη και της Σπάρτης) και κύρια μομφή εναντίον τους, αποτελεί ο αποκλεισμός της γυναίκας από την πολιτική ζωή, λογικό στο βαθμό που ο τίτλος του πολίτη, που αποφασίζει για τα κοινά και συμμετέχει στα δικαστήρια, ανήκει μόνο σ' εκείνους που ήταν ικανοί να υπηρετούν την πόλη στον πόλεμο. Ας μην ξεχνάμε ότι ήταν οι δύο μεγάλοι πόλεμοι, ιδιαίτερα ο τελευταίος, που καταστρέφοντας τις αστικές δομές δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την απελευθέρωση του δεύτερου φύλου: στη Μ.Βρεταννία το δικαίωμα της ψήφου δόθηκε το 1928, στη Γαλλία το 1945, στην Ελλάδα το 1955, ενώ στην Ελβετία που δεν γνώρισε τα δεινά των πολέμων μόλις το 1971.

Σ' αυτό τον ανδρικό κόσμο των πολιτών-οπλιτών μπορεί η γυναίκα να τελεί υπό κηδεμονία (του πατέρα και εν συνεχεία του συζύγου), μπορεί να στερείται του δικαίωματος της δικαιοπραξίας, η θέση της ωστόσο δεν έχει τίποτα το κοινό με εκείνη της γυναίκας π.χ. στον ισλαμικό κόσμο. Η ασφάλεια της αποτελεί μέρος σημαντικό της ασφάλειας του ίδιου του οίκου και της διαιώνισής του, και προστατεύεται από το νόμο.

Ενα καλό παράδειγμα δίνει ο θεσμός του γάμου, βασικό στοιχείο στις σχέσεις των δύο φύλων. Ο γάμος δεν αποτελεί θρησκευτικό μυστήριο (ούτε καν απαιτείται η παρουσία ιερέως), αλλ' ένα είδος συμφωνίας μεταξύ των γονέων των μελλόνυμφων, συχνά εν αγνοία τους. Βασικό στοιχείο του είναι η εγγύηση (ανταλλαγή υποσχέσεων για την παράδοση της γυναίκας στο μέλλοντα σύζυγο, που συνοδεύει κατά κανόνα η σύσταση προικός), με σκοπό την εξα-

σφάλιση της νύφης (στην Ελλάδα ο θεσμός της προίκας ίσχυε έως το 1983). Ο γαμπρός υποχρεώνεται να εγγυηθεί την προίκα με την προσημείωση ενός μέρους της κτηματικής του περιουσίας (αποτίμημα) και σε περίπτωση χωρισμού -είτε πρόκειται για απόφαση της γυναίκας να επιστρέψει στους γονείς της (απόθλιψις) είτε για απόφαση του συζύγου να τη διώξει από το σπίτι (απόπεμψις), λόγω κακής συμπεριφοράς π.χ. μέθης-υποχρεωτικά σε περίπτωση μοιχείας ή στειρότητας- είναι υποχρεωμένος να την επιστρέψει στον πατέρα της, σε περίπτωση καθυστέρησης με τόκο 1,5% μηνιαίως εν είδει διατροφής. Τον πατέρα, αν έχει πεθάνει, αντικαθιστά η πολιτεία, καθορίζοντας ποιόν πρέπει να παντρευτεί (κατά κανόνα το θείο της) προκειμένου να διατηρηθεί η οικογενειακή περιουσία.

Σ' αυτό το ρόλο της γυναίκας ήταν προσαρμοσμένη και η αγωγή της νεαρής κόρης. Αν δεν συμμετείχε σ' αυτή των αγοριών, που περιγράψαμε στο προηγούμενο φύλλο του περιοδικού, οφείλεται στον κεντρικό ρόλο που είχε εκεί η άθληση, ως προετοιμασία για τον πόλεμο. Τούτο δεν σημαίνει ότι η γυναίκα παρέμενε αγράμματη. Τα γράμματα τα μάθαινε στο σπίτι, μαζί με όλες εκείνες τις γνώσεις που είναι απαραίτητες για τη διοίκηση του νοικοκυριού.

Διαφορετικά ήταν τα πράγματα στη δωρικές χώρες: Στη Σπάρτη μαρτυρείται η αθλητική αγωγή των κοριτσιών, με σκοπό την ευγονία (εικ.5). Στην Ολυμπία υπήρχαν αγώνες δρόμου κοριτσιών, τα Ηραία (εικ.6). Την ιδέα της παρθένας που ανταγωνίζεται τον άνδρα στην άθληση, το κυνήγι και στα όπλα ενσαρκώνει στο μύθο το πρόσωπο της Αταλάντης (ει.7) και στο θεϊκό κόσμο οι δύο μεγάλες παρθένες θεές: η πρόμαχος Αθηνά και η κυνηγός Άρτεμις.

Την περιγραφή της θρησκευτικής και κοινωνικής αγωγής ενός κοριτσιού της ανώτερης αθηναϊκής

Εικ. 9 Δύο άκρτοι, αναθηματικά αγάλματα από το ιερό της Βραυρώνος

Εικ. 10 Μητέρα και παιδί

Εικ. 11 Κυρία επιβήτει υφάντρες στο γυναικωνίτη

Εικ. 12 Σκηνή από τα Ανθεστήρια: ο πατέρας βάζει το παιδί στην κούνια, αριστερά η μητέρα, δεξιά καθισμένος ο παπούς.

Εικ. 13 Αναθηματικός πίνακας της Νίνιον από το ιερό της Δήμητρος και της Κόρης στην Εφευσίνα

Εικ. 14 Σκηνή από τα Αδώνια: γυναίκες ανεβάζουν στη στέγη τις γλάστρες με τα φυτά του Αδωνι.

τάξης δίνει η Λυσιστράτη: "ήμα-
σαν επτά χρονών/ σα γινήκαμε
αρρηφόρες για τον πέπλο της θε-
άς, και στα δέκα αθέθαμε/ για τ' α-
λγύρι των ιερών της γλυκισμάτων/
έπειτα μας έντυσαν/ αρκουδίτσες
μες σε τούλια κροκωτά/για την
Άρτεμη, προσάτρια της Βραυρώ-
νας/και, κοπέλες, με τσαπέλες/
σύκα γυρω στο λαιμό/γίναμε κα-
νηστροφόρες" (μτφρ. Θρ.Σταύρου)
Η θρησκευτική αγωγή που πήρε
στο σπίτι βλέπουμε ολοκληρώνε-
ται σε μια σύντομη παραμονή στο
ιερό της Βραυρωνίας Αρτέμιδος
(εικ.8), όπου το μικρό κορίτσι, α-
κόμη ένα ζωάκι, μια αρκουδίτσα
(άρκτος) (εικ.9) θα μυηθεί στο ρό-
λο της γυναίκας. Αλλά και σε όλη
της τη ζωή η γυναίκα θα έχει στα
θεσμοφόρια την αποκλειστική λα-
τρεία των θεών που φροντίζουν
για την αναπαραγωγή και τη σω-
στή, σύμφωνα με τη φύση τάξη
(διαφορετική από την πολιτική τά-
ξη του Δία) της ζωής.

Από τη στιγμή που θα παντρευ-
τεί είναι η κυρία του σπιτιού. Μπο-
ρεί ο άντρας να μην καταδέχεται
να μιλήσει μαζί της για πολιτικά.
Είναι αυτή ωστόσο που κυβερνά.
Δεν θα αναφερθούμε στην περί-
φημη Ξανθίππη. Ο Θεμιστοκλής έ-
λεγε πως ο μικρός του γιός είχε τη
μεγαλύτερη εξουσία πάνω στους
Έλληνες γιατί "επικεφαλής των
Ελλήνων βρίσκονται οι Αθηναίοι,
επικεφαλής των Αθηναίων ήταν
αυτός, αυτόν τον διπύθουνε η γυ-
ναίκα του και τη γυναίκα του ο γιός
του".

Είναι μύθος ότι είναι κλειδωμέ-
νη στο σπίτι, ακόμα και αν πολλοί
σύζυγοι που θάθελλαν να ξέρουν
που πηγαίνει όταν βγαίνει έξω, η
νεαρή τους γυναίκα (η διαφορά η-
λικίας συχνά ξεπερνά τα 15 χρό-
νια), της επιβάλλουν τη συνοδεία
κάποιας ηλικιωμένης δούλης. Οι ε-
ξοδοι ωστόσο είναι σπάνιες. Την α-
πασχολούν τόσο πολύ τα παιδιά
(εικ. 10) και η επιβήψη των οικια-
κών εργασιών. Νωρίς το πρωί πρέ-
πει να ξυπνήσει τις δούλες και να
τις στρώσει στη δουλειά. Αυτή
κρατάει τα κλειδιά των αποθηκών,
γνέθει και υφαίνει μαζί τους
(εικ.11). Καμιά φορά κάθεται να
χαζέψει από το παράθυρο στον ό-

ροφο, να παίξει κιθάρα παρέα με
το αγαπητό της ζωάκι ή πτηνό.
Μόλις που βρίσκει το χρόνο να πε-
ταχτεί στην αγορά, να δει μια φί-
λη, να πάει σε ένα γάμο ή μια κη-
δεία. Συμμετέχει όμως σε όλες τις
γιορτές, ιδιαίτερα σ' αυτές του
Διονύσου (εικ. 12), σε κάποιες α-
ποκλειστικά όπως τα Θεσμοφόρια
και τα Αδώνια (εικ.13), και στα μυ-
στήρια (εικ.14), πηγαίνει στο θέα-
τρο και αν συμβαίνει καμιά φορά
να τρομάξει (όπως λέγεται για μια
που απέβαλε από το φόβο της σε
μια παράσταση των Ερινύων) η χο-
ντρή γλώσσα του Αριστοφάνη δεν
την κάνει να κοκκινίσει, όπως α-
κόμα τους πατεράδες μας. Η εξοι-
κείωση με τη σεξουαλική ζωή και
τα γεννητικά όργανα ξεκινά από
νωρίς, όταν το κοριτσάκι έχει να
φροντίσει τον Ερμή, που στέκει
φύλλακας δίπλα στην πόρτα του
σπιτιού, ή όταν στα Διονύσια οι
τεράστιοι φαλλοί περιφέρονται
πανηγυρικά στην πόλη.

Ακόμη λιγότερο κλεισμένες στο
σπίτι πρέπει να φανταστούμε τις
γυναίκες των φτωχότερων τάξε-
ων, που είναι αναγκασμένες για να
συμπληρωθεί το οικογενειακό ει-
σόδημα να εργαστούν είτε δίπλα
στον άντρα τους ή σαν επαγγελ-
ματίες, άλληνη σα μαμή, όπως η μη-
τέρα του Σωκράτη, άλληνη σα λα-
χανοπώλης που περνά τη μέρα της
στην αγορά, σαν τη μητέρα του
Αισχίνη, ακόμα και σε εργασίες
δουλικές ως υφάντρα ή τροφός.

Διαφορετική είναι πάλη η κατά-
σταση των γυναικών που έχουν ε-
πιλέξει να ζούν ελεύθερες, στην
υπηρεσία της Αφροδίτης. Σε ένα
περίφημο λόγο που αποδίδεται
στο Δημοσθένη, ο ρήτορας κάνει
διάκριση ανάμεσα στις νόμιμες συ-
ζύγους, από τις οποίες ο Αθηναίος
περιμένει να αποκτήσει γνήσια
παιδιά, τις εταίρες που του κά-
νουν συντροφιά στα συμπόσια, ό-
που δεν έχει θέση η σύζυγος τέ-
λος τις πόρνες για τη σαρκική ικα-
νοποίηση. Είναι γνωστή η κοινωνι-
κή θέση των εταίρων, εξαιρετικά
καλλιεργημένων γυναικών, με
πολλούς θαυμαστές, όπως η Α-
σπασία, που παντρεύτηκε ένας Πε-
ρικλής, η Φρύνη, η Λαΐς κ.ά., όπως
γνωστές είναι επίσης, ιδιαίτερα

στα παλαιότερα ερυθρόμορφα αγγεία, οι ερωτικές -καμιά φορά πορνογραφικές- σκηνές στα δείπνα, παρέα με δούλες αυθηγηίδες (εικ. 15) ή η επίσκεψη στην πόρνη (εικ. 16).

Εν τούτοις το πόσο πραγματικά απέχει αυτή η εικόνα από την πραγματικότητα της κλασικής Αθήνας, το δείχνει η σύγχρονη τέχνη. Είναι ατελειωτός ο αριθμός των παραστάσεων από το γυναικείο κόσμο που κατακλύζουν την αθηναϊκή αγγειογραφία ιδιαίτερα από τα μέσα του 5ου αι. εξοστρακίζοντας πολέμους, γυμναστήρια και πορνεία. Ενδιαφέρει κάθε στιγμή της ζωής τους. Τις βλέπουμε μεταξύ τους, στη βρύση, στο λουτρό (εικ. 17), στην πισίνα (εικ. 18), ή μόνες στο σπίτι καθώς στολίζονται. Η γαλήνια ατμόσφαιρα του γυναικωνίτη: η επιφάνεια του έρωτα, η προετοιμασία της νύφης (εικ. 19), η μητρότητα, παίρνουν όλο και μεγαλύτερη θέση στην αγγειογραφία, ακόμα και οι πολεμικές σκηνές αντικαθίστανται από τη σκηνή του αποχαιρετισμού του πολεμιστή (εικ. 20). Όλα τείνουν να εξάρουν την ιδιαίτερη θέση της γυναίκας: Για τον Αθηναίο, είναι η σύζυγος, η μητέρα των παιδιών του και ο φύλακας του σπιτιού του, αυτή που απολαμβάνει την πλήρη εμπιστοσύνη, το σεβασμό και τη συμπάθεια του. Πολλή περισσότερα για τη βαθύτερη γυναικεία φύση, αλήθια και για τη φύση της σχέσης αθηναϊκής εκτίμησης που θεμελιώνει το συζυγικό δεσμό, έχει να μας πεί το ήθος των μορφών ανδρών και γυναικών στα σύγχρονα ταφικά ανάγλυφα (εικ. 21-22) και φυσικά στη τραγωδία. Υπάρχει άραγε καλύτερη απόδειξη για την υψηλή θέση της γυναίκας από τις μεγάλες γυναικείες φυσιογνωμίες που κυριαρχούν στη σύγχρονη αθηναϊκή δραματουργία: μιαν Ηλέκτρα, μιαν Αντιγόνη, μιαν Ανδρομάχη, μιαν Αλκμήνη;

Αυτός ήταν ο δρόμος της Αθήνας. Ο αληθινός δρόμος, της πραγματικής απελευθέρωσης της γυναίκας αλήθια και των ανθρώπων κοινωνιών από τα δεινά της μοιχείας, της πορνείας και των νευρωτικών προσηλώσεων- είναι αυτός της φανταστικής Σπάρτης (ίσως και του κομμουνισμού των ονείρων μας), που προϋποθέτει (όπως λέει και η Simone de Beauvoir) την κατάργηση της ιδιωτικής περιουσίας και της οικογένειας.

Εικ. 15 Αυθηγηίς σε συμπόσιο

Εικ. 16. Πόρνη. Την παρουσία του πελάτη δηλώνουν η βακτηρία και η στλεγγίδα στον τοίχο, αριστερά.

Εικ. 17 Λουόμενες γυναίκες

Εικ. 18 Γυναίκες σε κολυμβητήριο

Εικ. 19 Η ετοιμασία του γάμου.

Εικ. 21 Επιτύμβια στήλη: Η δούλη (δεξ.) φέρνει στη νεκρή τον κάλαθο με το μαλλί ανάμνηση της ζωής στο γυναικωνίτη.

Εικ. 20 Ο αποχαιρετισμός του πολεμιστή

Εικ. 22
Επιτύμβια
στήλη του
"Νικοστράτη",
γυναικός
αρίστης που
πέθανε στη
λοχεία.

Αρχαιολογικό «Πανόραμα» από την

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΔΩΔΩΝΗΣ

Το πρόβλημα της διάβρωσης του αρχαίου θεάτρου της Δωδώνης επιχειρούν να λύσουν οι επιστήμονες και οι ειδικοί με τις επε-

βάσεις που σχεδίασαν και υλοποιούν εδώ και μερικά χρόνια.

Σε μεγάλο τμήμα του θεάτρου λείπει το 1/3 του ύψους των εδωλίων. Το αρχαίο υλικό που απέμεινε χρειάστηκε να ξηλωθεί, να συντηρηθεί και τοποθετηθεί πάνω σε στεγανοποιημένο θώρακα. Ο ασβεστόλιθος διαλύεται. Στο 25% των αρχαίων υλικών, η φθορά βρίσκεται σε εξέλιξη.

Στο πλαίσιο ενός πιλοτικού προγράμματος συντηρήθηκαν 980 λίθοι του κάτω διαζώματος. Έτσι άνοιξε ο δρόμος για να σωθούν και οι υπόλοιπες οκτώ κερκίδες.

Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2015, με την αναστήλωση των 9 κερκίδων του κάτω διαζώματος χωρητικότητας 4.000 θέσεων.

Το θέατρο χτίστηκε την περίοδο της βασιλείας του Πύρρου (297 - 272 π.Χ.) και φιλοξενούσε 17.000 - 18.000 θεατές.

Με δεδομένα τα προβλήματα της διάβρωσης και της συνολικής κατάστασης του θεάτρου ακόμη και μετά τις επεμβάσεις σωτηρίας, παραμένει αναπάντητο το ερωτηματικό της χρήσης του.

Οι τελευταίες παραστάσεις δόθηκαν το 1999.

Η τοπική κοινωνία πιέζει να χρησιμοποιηθεί αντί του λιυόμενου που έχει τοποθετηθεί στο χώρο.

Όμως προέχει η σωτηρία του μνημείου.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

Το αρχαίο θέατρο της Μήλου ήταν από τα πιο εντυπωσιακά των Κυκλάδων. Ήταν μεγάλο και χαρακτηριζόταν για την πολυτέλειά του. Στη συνέχεια ε-πήλθαν αλλοιώσεις με

τη μετατροπή του σε αρένα, αλλοιάζοντας στην ουσία τη δομή του.

Το διάσημο άγαλμα της Αφροδίτης της Μήλου, ήταν ένα από τα στοιχεία του διακόσμου του θεάτρου.

Το φθινόπωρο θα ξεκινήσουν οι εργασίες αναστήλωσης προϋπολογισμού 1,5 εκατ. ευρώ και αναμένεται να διαρκέσουν 3 χρόνια.

Σώζονται επτά κερκίδες, με εδώλια από λευκά μάρμαρα, μέχρι σε 9 σειρές. Από τις μαρμάρινες βαθμίδες των 8 κλιμάκων σώζονται μόνο 3.

Με τις ανασκαφές που έγιναν το 1984 και 1995 τότε είχαν αποκαλυφθεί: το τμήμα της θεμελίωσης της σκηνής, κατά μήκος της δυτικής πλευράς της ορχήστρας και του κοίλου, αξιόλογος αριθμός μαρμάρινων αρχιτεκτονικών μελών της σκηνής με πλούσιο διάκοσμο, στον τύπο της μικρής Ηρακλειώτισσας.

Το κοίλο του θεάτρου έχει θέα στη θάλασσα και είναι κατασκευασμένο με λήξευση του φυσικού ηφαιστειογενούς βράχου, με πολυτελή μαρμαρίνη επένδυση (πιθανόν από ναξιακό μάρμαρο).

ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΥ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥ ΣΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

Το στοίχημα και το όνειρο κάθε αρχαιολόγου που πραγματοποιεί έρευνες στην Ιθάκη είναι να φτάσει κάποτε στην αποκάλυψη του παλατιού του Οδυσσέα.

Εδώ και 16 χρόνια αρχαιολόγοι του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κάνουν ανασκαφές στην περιοχή Εξωγής στη Βόρεια Ιθάκη.

Πρόσφατα ανακοίνωσαν ότι οι ανασκαφές αποκάλυψαν ένα τριμερές μεγαροειδές κτίριο με διαστάσεις ανακτόρου, το οποίο είναι παρόμοιο με εκείνα των Μυκηνών της Πύλου και της Τίρυνθας.

Ένα τέτοιο ανάκτορο, δεν μπορεί παρά να παραπέμπει στον Οδυσσέα.

Μέχρι τώρα ένα τέτοιο ενδεχόμενο παρέμενε ευσεβής πόθος. Υπάρχουν επίσης εκείνοι που ταυτίζουν την Ομηρική Ιθάκη, με την Κεφαλονιά ή τη Λευκάδα. Κατά τους ερευνητές του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην Εξωγή, οι κτιριακές εγκαταστάσεις εκτείνονται σε δύο άνδρα που επικοινωνούν μεταξύ τους με κλίμακα λήξευμένη στο βράχο, κάτι που ταιριάζει με τις περιγραφές του Ομήρου, όπως επίσης η τοποθεσία του κτιρίου, το οποίο βλέπει "σε τρεις θάλασσες". - Έχει εντοπιστεί ακόμη μια κρήνη που χρονολογείται τον 13ο αιώνα π.Χ. περίοδο που διαδραματίζεται η Οδύσσεια - και μια πινακίδα με Γραμμική γραφή Β' που αντιστοιχεί στη μυκηναϊκή περίοδο.

ΨΗΦΙΔΩΤΟ ΜΕ ΠΥΓΜΑΧΟΥΣ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ

Οι ανασκαφές σε οικόπεδο στην οδό Αρεθούσης στη Χαλκίδα έφεραν στο φως ψηφιδωτά δάπεδα φιλοτεχνημένα από τετράγωνες ψηφίδες με λευκό, μαύρο, ερυθρό και λευκορόδινο χρώμα. Το κύριο θέμα του ψηφιδωτού είναι μα ζωφόρος με γυμνούς αθλητές που παλεύουν ενώ τους παρακολουθούν γυμναστές. Ένας απ' αυτούς κρατάει κηλίδι ελιάς για να το απονεμίσει στον

νικητή.

Η ζωφόρος περιβάλλει ένα ορθογώνιο με γεωμετρικά σχήματα και η παράσταση συμπληρώνεται από ένα σφαιρικό αγγείο, στο πίσω μέρος του οποίου απεικονίζονται δύο κηλίδοι ή ταινίες χιαστί.

Αυτή την περίοδο γίνονται εργασίες ανάδειξης και προστασίας ώστε ο αρχαιολογικός χώρος να είναι προσβάσιμος και επισκέψιμος. Θα κατασκευαστεί μια μεταλλική ράμπα πάνω από τα ψηφιδωτά, θα χαραχθούν διαδρομές περιήγησης, θα τοποθετηθούν επίσης μεταλλικά στέγαστρα, για τα μαρμάρινα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα, πάγκοι ανάπαυσης και νέα περιφράξη με πόρτα. Μόνο το καλοκαίρι θα είναι επισκέψιμο. Τον υπόλοιπο χρόνο θα είναι καλυμμένα με ειδικό υλικό για την προστασία τους.

Παρόμοια παράσταση, έχει βρεθεί, στα Ψηλά Αλώνια της Πάτρας, αθλητά και σε αρχαία στάδια της Ιταλίας. Το τελευταίο κάνει ορισμένους αρχαιολόγους να πιστεύουν ότι ο χώρος αυτός στη Χαλκίδα ήταν αθλητικός χώρος. Αντίθετα άλλοι θεωρούν ότι πρόκειται για διάκοσμο έπαυλης σπουδαίου Ρωμαίου της Χαλκίδας.

Αρχαιολογικό «Πανόραμα» από τον

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ 337 ΙΤΑΛΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Ύστερα από τον εντοπισμό τους στο εξωτερικό, επαναπατρίστηκαν 337 αρχαιότητες και παρουσιάστηκαν το καλοκαίρι σε έκθεση στην αρένα του Κο-

λοσσαίου στη Ρώμη.

Όλα τα εκθέματα που επέστρεψαν στην πατρίδα τους ήταν "προϊόντα" αρχαιοκαπηλίας, όπως το περίφημο άγαλμα της Αφροδίτης, ηλικίας 2.400 ετών, το οποίο βρισκόταν στο Μουσείο Γκετί μέσω της επιμελήτριας Μάριου Τρου και του εμπόρου Ρόμπιν Σάϊμς που σχετίζονται με την υπόθεση της Σχοινούσας. Η έκθεση στο Κολοσσαίο περιελάμβανε δεκάδες περίτεχνα αγγεία (κρατήρες και κανθάρους), χάλκινα εργαλεία και πολλιά άλλα ευρήματα, η αξία των οποίων υπολογίζεται σε 15 εκατ. ευρώ.

Η επιστροφή ήταν αποτέλεσμα εντατικών ερευνών που διήρκεσαν δυο χρόνια. Είναι ένα μόνο τμήμα των 20.000 αρχαίων αντικειμένων που κατασχέθηκαν στη Γενεύη τα οποία προέρχονται απ' όλο τον κόσμο.

Οι 337 ιταλικές αρχαιότητες προέρχονται κυρίως από το Νότο, όπου και επέστρεψαν μετά την έκθεσή τους στο Κολοσσαίο.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΠΥΛΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΡΟΔΙΑΠΟΛΕΩΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ύστερα από ένα μήνα ανασκαφικών εργασιών στα σύνορα Λυκίας και Παμφυλίας αποκαλύφθηκε η πύλη εισόδου της αρχαίας ελληνικής πόλης "Ροδιάπολης".

Η πόλη είχε καταστραφεί κατά τον 2ο αιώνα μ.Χ. (140 - 141) από μεγάλο σεισμό. Κατά τον 10ο και 11ο αιώνα χτίστηκαν νέα πύλη και νέα τείχη για να προστατευθεί η πόλη που είχε ξαναχτιστεί μετά τις καταστροφές των Αράβων.

Η πύλη που αποκαλύφθηκε ήταν η κεντρική και απ' αυτήν διακλαδίζονταν οι δρόμοι που οδηγούσαν στο θέατρο, στην αγορά, στα λουτρά και στο θεραπευτήριο.

Η Ροδιάπολη ήταν μέλος του κοινού των Λυκίων και μαζί με τις πόλεις Φάσηλις και Γάγαι ήταν Ροδιακή αποικία.

Το όνομά τους, σύμφωνα με τον Θεόπομπο, προήλθε από τη Ρόδη, κόρη του μάντη Μόψου. Υπήρχαν ναοί αφιερωμένοι στους θεούς: Απόλλωνα, Αθηνά, Αρτέμιδα, Ασκληπιό, Νέμεσι, Εήθευθερία, Ίσις.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΕΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΑ ΙΟΡΔΑΝΙΑΣ

Στην Πέτρα Ιορδανίας, που από το 1985 ανακηρύχθηκε από την UNESCO, μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς και αποτελεί δημοφιλή τουριστικό προορισμό, έγινε μια σημαντική αποκάλυψη, από δυό κορυφαίους Βρετανούς συντηρητές: Έφεραν στο φως τοιχογραφίες ελληνιστικής τεχνοτροπίας,

ύστερα από εργασία τριών χρόνων.

Οι τοιχογραφίες βρίσκονται σε σύμπλεγμα σπηλαίων στη "Μικρή Πέτρα", 5 χιλιόμετρα από τη μεγάλη στο φαράγγι Σικ-αλ--Μπαρίντ και είναι εκπληκτικής τέχνης και ομορφιάς. Οι ειδικοί τις θεωρούν ανώτερης αξίας και από τις περίφημες ρωμαϊκές ζωγραφιές στο Ερκοθάνο μεταξύ Νεάπολης και Πομπηίας που είναι επίσης εμπνευσμένες από την ελληνιστική τέχνη.

Οι τοιχογραφίες τοποθετούνται χρονολογικά γύρω στα 100 μ.Χ. και αποκαλύφθηκαν κάτω από στρώματα κάρνας, λιπαρών ουσιών και γκράφιτι που είχαν δημιουργηθεί στο διάστημα πολλών αιώνων.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΗ ΛΕΥΚΑΣΠΙΣ ΗΡΘΕ ΣΤΟ ΦΩΣ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

Για αιώνες ήταν θαμμένη στη γη, η αρχαία ελληνική πόλη Λεύκασπις στα παράλια της Αιγύπτου. Μια πόλη που άκμασε 2.200 χρόνια πριν μέχρι την καταστροφή της από τσουνάμι τον 4ο αιώνα μ.Χ.

Στη θέση της αρχαίας πόλης χτίστηκε ένα παραθαλάσσιο θέρετρο "Μαρίνα" οικισμός γεμάτος πανύψηλα τουριστικά συγκροτήματα.

Πριν από 25 χρόνια είχαμε τα πρώτα ευρήματα που παρέπεμψαν στην ύπαρξη αρχαίας πόλης. Σήμερα πλέον έχουν αποκαλυφθεί ολόκληρη η πόλη και οι αρχές της Αιγύπτου σκοπεύουν να ανοίξουν το χώρο στο κοινό που περιλαμβάνει, επαύλεις, νεκροταφείο, δημόσια κτίρια, και δρόμους.

Είναι σημαντικό στη χώρα των πυραμίδων η ύπαρξη μιας πόλης ως σπάνιο δείγμα των κλασικών χρόνων.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΜΕ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ 4.000 ΕΤΩΝ

Η αρχαιότερη γνωστή γραπτή εμπορική συμφωνία στην περιοχή της Ανατολίας, αποκαλύφθηκε στη θέση Kultere Karum κοντά στην Καισάρεια σε δύο πινακίδες.

Οι δυο πινακίδες ήταν πήλινες με κείμενο σφηνοειδούς γραφής, μοναδικό πολιτισμικό στοιχείο, ανάμεσα σε 23.000 παρόμοιες σφηνοειδείς πινακίδες.

Η περιοχή αυτή άκμασε ως κέντρο εμπορίας κασιτέρου του Αρχαίου Ασσυριακού Βασιλείου (20ος - 16ος αιώνας π.Χ.), ενώ τα στοιχεία δείχνουν ότι υπήρχαν γραπτές εμπορικές συμφωνίες με το Ασσυριακό Βασίλειο της Μεσοποταμίας.

Η θέση αυτή διατηρεί κατάλοιπα συνεχούς κατοίκησης από τη Χαλκολιθική μέχρι τη Ρωμαϊκή περίοδο.

Ένα μεγάλο μέρος από τις πινακίδες (4.500) δυστυχώς έχουν μεταφερθεί παράνομα στο εξωτερικό.

ΚΑΛΗΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΘΕΣΜΟ

1. Ο αρχιτέκτονας Καλλικράτης

Τους τελευταίους μήνες έχει έρθει στο προσκήνιο το όνομα του αρχαίου αρχιτέκτονα Καλλικράτη λόγω της σύνδεσής του με το νέο σχέδιο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, που θα εφαρμοστεί τις προσεχείς εκλογές του Νοεμβρίου 2010.

Ο Καλλικράτης υπήρξε Αθηναίος αρχιτέκτονας και εργολάβος και έζησε κατά το β' μισό του 5ου π.Χ. αιώνα. Μαζί με τον Ικτίνο ήταν οι δύο περίφημοι αρχιτέκτονες της εποχής. Παρόλο που η φήμη τους ήταν μεγάλη, δεν έχουμε ιδιαίτερες αναφορές για τη γέννηση, τη ζωή και το θάνατο τους. Για τη δραστηριότητά του μαθαίνουμε από τον Πλούταρχο και από επιγραφές.

Οι ναοί και τα έργα που κατασκεύασε ήταν μεγάλα, σε σημασία και τελειότητα. Ο Καλλικράτης εργάστηκε σε τέσσερα μεγάλα έργα της αρχαίας Αθήνας, σύμφωνα με αναφορές του Πλούταρχου: Στα Μακρά Τείχη της πόλης (460 - 450 π.Χ.), στην επιδιόρθωση τμήματος των περιφερειακών τειχών των Αθηνών, στην ανοικοδόμηση ναού, αφιερωμένου στην Άπτερο Νίκη στην Ακρόπολη, το 448 π.Χ. και τέλος συνεργάστηκε με τον Ικτίνο για την ανέγερση του Παρθενώνα.

Περί το 448 π.Χ. ύστερα από πρόταση του Ιπποκρίτου, γιου του Καλλία και ανιψιού του Κίμωνα, αποφασίστηκε η ανέγερση μαρμαρινού ναού της Αθηνάς-Νίκης δεξιά των Προπυλαίων της Ακρόπολης και η εκπόνηση του σχεδίου ανατέθηκε στον Καλλικράτη.

Ο ναός-κομψοτέχνημα - κτίστηκε ολόκληρος από λευκό πεντελικό μάρμαρο το 426 - 421 π.Χ. και αποδίδεται στον Καλλικράτη.

Όπως αναφέρει ο Πλούταρχος, (Περικλής 13, 4), ο Καλλικράτης συνεργάστηκε κατά τα έτη 447 - 432 π.Χ. με τον Ικτίνο στην ανέγερση του Παρθενώνα, άγνωστο όμως με ποια ιδιότητα. Παραδίδεται ακόμη από τον Πλούταρχο ότι ο Καλλικράτης εργάστηκε στην ανέγερση των Μακρών Τειχών των Αθηνών - Πειραιώς (460 - 450 π.Χ.), πιθανώς ως ερ-

γολάβος.

Τέλος, αναφέρεται σε επιγραφή ότι ο Καλλικράτης έλαβε μέρος στην επιδιόρθωση κάποιου τμήματος των Περιφερειακών τειχών των Αθηνών. Η πληροφορία όμως αυτή είναι μάλλον ασαφής. Έδωσε όμως αφορμή να θεωρηθεί ότι ο Καλλικράτης υπήρξε δημόσιος αρχιτέκτονας.

2. Μια σύντομη ιστορική αναδρομή για την εξέλιξη του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα

Η μακρά ιστορία του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ξεκινάει στην εποχή του Κλεισθένη, ο οποίος έσπασε τους συγγενικούς δεσμούς με τους οποίους είχαν συγκροτηθεί οι παλιές φυλές (φατρίες) και, αντί των τεσσάρων που υπήρχαν πριν, δημιούργησε 10 νέες τεχνητές φυλές, στις οποίες έδωσε ονόματα τοπικών ηρώων (Ηρόδ. Ε. 66). Κάθε μία από τις 10 φυλές διοικούσε τις πολιτικές και κρατικές υποθέσεις για ένα δέκατο του έτους, περίοδος που λεγόταν Πρυτανεία, και κάθε φυλή υποδιαιρείτο σε 10 δήμους. Με αυτόν τον τρόπο χώρισε την Αθηναϊκή Πολιτεία σε εκατό Δήμους. Κάθε δήμος αποτελούσε αυτόνομη πολιτική και θρησκευτική κοινότητα, είχε τη δική του πρωτεύουσα πόλη και διατηρούσε τους δικούς του ναούς, ιερά και τελετές (Παυσ.Α,31, Πολυδ. Η. 108), τους δικούς του ιερείς κτλ. (Δημοσθ. π. Εύβουλη.1).

Στη Ρωμαϊκή και στη Βυζαντινή περίοδο ο θεσμός περιήλθε σε παρακμή. Στα χρόνια της τουρκοκρατίας, το βασικό κύτταρο τοπικής διοίκησης υπήρξε η κοινότητα. Μια κοινότητα περιλάμβανε έναν ή περισσότερους οικισμούς και είχε την ευθύνη κυρίως της πληρωμής των φόρων στην κεντρική διοίκηση. Παρότι οι κοινότητες χρησιμοποιούνταν ως όργανα φορολογικού δικαίου και κοινωνικού ελέγχου των υπόδουλων, σε πολλές περιπτώσεις αναπτύχθηκαν σημαντικά και συνέβαλαν στην ενίσχυση, διαμόρφωση και διατήρηση της εθνικής συνείδησης.

Το πρώτο θεσμικό πλαίσιο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, μετά την επανάσταση του 1821, αποτελούν οι Νόμοι 12/30 Απριλίου 1822, της Α' Εθνικής Συνέλευσης της Επιδαύρου "Περί Οργανισμού των Ελληνικών Επαρχιών" και της 29ης Νοεμβρίου 1822 "Περί εκλογής των Παραστατών". Οι βάσεις όμως για ένα αποκεντρωμένο σύστημα Διοίκησης μπήκαν το 1828 από τον Ι. Καποδίστρια, με την καθιέρωση των Κοινοτικών και Επαρχιακών Δημογεροντιών. Το σύστημα όμως αυτό, στη φιλοσοφία του, ήταν ένα σύστημα Τοπικής Αυτοδιοίκησης μάλλον, που ταυτιζόταν με την Κεντρική Διοίκηση, παρά ένα σύστημα Αυ-

ΣΜΟ ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Του Καραγρηγορίου Βαγγέλη
Κοινωνιολόγου-Οικονομολόγου

τοδιοίκησης. Με τις ρυθμίσεις δηλαδή που εισήγαγε ο Καποδίστριας, μετέτρεψε τις Αυτοδιοικούμενες Κοινότητες σε παραρτήματα του Διοικητικού μηχανισμού, αφού διόρισε Κυβερνητικούς Επιτρόπους, οι οποίοι ασκούσαν την Τοπική Διοίκηση στο όνομά του.

Διαφορετική διάρθρωση της Τ.Α. καθιερώθηκε στην εποχή της αντιβασιλείας. Με το Νόμο της 27ης Δεκεμβρίου 1833 "Περί συστάσεως των Δήμων", καταργήθηκαν οι κοινοτικές και Επαρχιακές Δημογεροντίες και καθιερώθηκε ο θεσμός του Δήμου. Για να συσταθούν Δήμοι έπρεπε να υπάρχουν τουλάχιστον 300 κάτοικοι, ενώ τα χωριά που είχαν λιγότερους κατοίκους, έπρεπε να συγχωνευθούν. Έτσι, δημιουργήθηκαν 750 Δήμοι, οι οποίοι αργότερα, με το Νόμο 16/22 Σεπτεμβρίου 1840, περιορίστηκαν σε 250. Πιστεύεται από τους μελετητές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ότι η βασική αιτία για τη μείωση του αριθμού των Ο.Τ.Α. ήταν ότι, με τον τρόπο αυτό, διευκολύνονταν η άσκηση εξουσίας από την Κεντρική Διοίκηση μέσω των Οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Σταθμό στην εξέλιξη της Τ.Α. στην Ελλάδα αποτελεί ο Νόμος ΔΝΖ' του 1912. Με το Νόμο αυτό διατηρήθηκαν οι Δήμοι και επανήλθε ο θεσμός της κοινότητας. Πιο συγκεκριμένα, με το Νόμο ΔΝΖ', Δήμους αποτελούσαν οι Πρωτεύουσες των Νομών και οι πόλεις με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους, ενώ για τις Κοινότητες το ελάχιστο όριο ήταν οι 300 κάτοικοι. Κατά την εφαρμογή του Νόμου δημιουργήθηκαν περίπου 6.000 Δήμοι και Κοινότητες. Το πρώτο Σύνταγμα, που αναφέρεται ουσιαστικά σε θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, είναι αυτό του 1927. Σύμφωνα με το άρθρο 107 το κράτος διαιρείτο σε Περιφέρειες, μέσα στις οποίες οι πολίτες θα μπορούσαν να διαχειρίζονται απ' ευθείας τις τοπικές υποθέσεις που θα προσδιόριζε ο Νόμος. Οι Ο.Τ.Α. θα έπρεπε να είναι τουλάχιστον δύο βαθμών, όπου την πρώτη βαθμίδα θα αποτελούσαν οι Κοινότητες.

Το 1935 επανήλθε η δομή που ίσχυε με τον Νόμο ΔΝΖ' του 1912. Με το Σύνταγμα του 1952 παρέμεινε η δομή αμετάβλητη, ενώ με το Σύνταγμα του 1975 επανήλθαν ορισμένες σημαντικές διατάξεις. Σύμφωνα με το άρθρο 102 του Συντάγματος, την πρώτη βαθμίδα αποτελούν οι Δήμοι και Κοινότητες, ενώ οι υπόλοιπες βαθμίδες αφήνεται να ορισθούν με νόμο.

Το Σύνταγμα ορίζει, επίσης, ότι η Διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους Ο.Τ.Α. και ότι οι Ο.Τ.Α. αναλαμβάνουν Διοικητική Αυτοτέλεια. Το κράτος ασκεί εποπτεία στους Ο.Τ.Α., χωρίς να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Με τους Νόμους 1416/84 και 1622/86, θεσπίστηκαν ικανά κίνητρα για εθελοντική συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων σε νέους Δήμους, αλλά οι προσπάθειες αυτές δεν έφεραν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Λιγότεροι από 400 Ο.Τ.Α. (από τους 5.775 συνολικά) αξιοποίησαν τα κί-

νητρα. Επίσης, η πολιτεία με το Νόμο 1416/84, δημιούργησε 572 Αναπτυξιακούς Συνδέσμους και με το Ν. 2218/94, δημιουργήθηκαν τα Συμβούλια Περιοχής (492 Σ/Πα Περιοχής) φιλοδοξώντας έτσι αυτά να θα γίνουν πόλοι έλξης και συνένωσης όλων των δραστηριοτήτων των κατοίκων της περιοχής, ώστε να συμβάλουν στη δημιουργία νέων ισχυρών Δήμων με την εθελοντική συνένωση.

Με το Νόμο 2539/97, "Διοικητική μεταρρύθμιση του Καποδίστρια", δημιουργήθηκαν λιγότεροι και ισχυρότεροι Δήμοι με υποχρεωτική συνένωση, που συνέβαλε στον εκσυγχρονισμό του Διοικητικού συστήματος στη χώρα μας και από 5.318 Κοινότητες και 457 Δήμους που υπήρχαν, δημιουργήθηκαν, όπως σήμερα υπάρχουν, 914 Δήμοι και 120 Κοινότητες.

Με τον νόμο 3852/2010 υπό τον τίτλο, "Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης" μειώθηκε ο αριθμός των δήμων από 1.034 σε 325, δηλαδή κατά περίπου 2/3, αντικαταστάθηκαν οι 54 Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις από τις 13 Περιφέρειες, υπήρξαν αλλαγές στον τρόπο χρηματοδότησης, αυξήθηκε η θητεία των αυτοδιοικητικών οργάνων από 4 σε 5 έτη και η ανατέθηκαν νέες αρμοδιότητες σε αυτά.

Επιπλέον υπήρξε μεγάλη μείωση των μετεχόντων στα συμβούλια. Έτσι από 1.496, που υπηρετούν στα νομαρχιακά συμβούλια, θα εκλεγούν 713 σύμβουλοι. Από τους 16.150 δημοτικούς συμβούλους, που υπηρετούν σήμερα, μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου θα αναδειχθούν στους 325 δήμους 9.257 σύμβουλοι. Σε ποσοστά η μείωση αγγίζει το 53% για την Περιφέρεια και το 43% για τους δήμους.

ΠΕΙΡΑΪΚΑ & άλλα...

ΠΕΙΡΑΪΚ

Ο Πειραιάς θρηνεί την απώλεια τριών επίλεκτων εκπροσώπων του. Δύο από τον πνευματικό κόσμο που με την απώλειά τους γίνεται φτωχότερος και του πρώην πρώτου πολίτη της πόλεως.

Την Τετάρτη 7 Ιουλίου 2010 έφυγαν από τον επίγειο κόσμο για το χωρίς επιστροφή ταξίδι τους ο **ιατρός - ορθοπεδικός Νίκος Σκαράκης**, πολυγραφότατος λογοτέχνης με σημαντικό έργο "Στα κάτεργα της Εδέμ" υπό το ψευδώνυμο Άρης Ροδινός, "Ο Καραβόσκυλος" (μυθιστορήματα), "Χρόνια θύελλας και πάθους" - μυθιστορηματική βιογραφία του ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη, "Στη Σκιά του Περωμένου" - μυθιστορηματική βιογραφία του Ανδρέα Κάηβου, κι "Έρωτες, αίμα και παράνοια" μυθιστορηματική βιογραφία του Μαξιμιλιανού και της Καρλόττας, αυτοκρατορικού ζεύγους του Μεξικού, "Παλιά Κιθάρα" (νουβέλλες και διηγήματα). Διετέλεσε Έφορος του Φιλολογικού Τμήματος του Πειραιϊκού Συνδέσμου. Επί της Εφορείας του εκδόθηκε το λογοτεχνικό περιοδικό "ΠΕΙΡΑΪΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ" και καθιερώθηκε ο πανελλήνιος λογοτεχνικός διαγωνισμός του Πειραιϊκού Συνδέσμου.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας (7.7.2010) έφυγε κι ο πολυκλάυστος, πολυφίλητος φίλος πρόεδρος του ΟΔΕΓ Πειραιώς κι επίλεκτος λογοτέχνης **Χρίστος Ι. Αδαμόπουλος**, πρόσφατα συνεργάτης του περιοδικού μας "ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ". Το πρώτο και τελευταίο κείμενο στο περιοδικό μας "Ανασυνθέτουμε το τραγούδι της ζωής... Εμείς!" δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο τεύχος αρ. 31 του "Π.Ο." αλλήλ δεν πρόλαβε να το δει δημοσιευμένο.

Ο Χρίστος Ι. Αδαμόπουλος ήταν ένας άξιος, πνευματικός, πρωτεργάτης και πρωτομάστορας του έντεχνου λόγου που κατόρθωνε να συγκινεί τόσο με τον προφορικό, όσο και το γραπτό λόγο του. Ο αδόκητος χαμός του κατασυγκίνησε κι απορφάνωσε τον πνευματικό κόσμο μας.

"Όυς οι θεοί φιλούσι θνήσκουσι νέοι"!

Ο Γιάννης Α. Παπασπύρου (1922-2010) κηδεύθηκε την ημέρα που έφυγαν οι ανωτέρω αναφερόμενοι. Το 1959 εξελέγη δημοτικός σύμβουλος με το συνδυασμό Παύλου Ντεντιδάκη και διετέλεσε και αντιπρόεδρος της Δημοκρατικής Επιτροπής Βουλευτής Α΄ Πειραιώς και Νήσων εξελέγη στις εκλογές της 16ης Φεβρουαρίου 1964. Το 1974 ήταν ο μόνος εκλεγμένος με το ΠΑΣΟΚ βουλευτής Πειραιώς. Επανεξελέγη βουλευτής το 1977 και 1981 και διετέλεσε Υφυπουργός Εμπορίου στην

πρώτη κυβέρνηση του Α. Παπανδρέου. Δήμαρχος Πειραιώς εξελέγη το 1982. Διετέλεσε μέχρι το θάνατό του Πρόεδρος του Ομίλου Ερετών. Κατέλιπε μνήμη αγαθή.

Το Δ.Σ. του Ομίλου Ερετών μετά το θάνατο του αειμνήστου Προέδρου του Γιάννη Παπασπύρου κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιουλίου 2010 συγκροτήθηκε σε σώμα υπό την ακόλουθη νέα σύνθεση:

Πρόεδρος: Χαράλαμπος Μπακιρτζής
Αντιπρόεδρος και Γεν. Έφορος: Γεώργιος Παπαλής

Γεν. Γραμματέας: Δήμητρα Λάσκαρη - Κούβαρη
Ταμίας: Δανιήλ Περπερόπουλος

Ειδική Γραμματέας: Φωτεινή Ζαφείρη - Βενιέρη
Έφορος Κωπηλασίας: Όθωνας Γρανάς

Έφορος Δημοσίων Σχέσεων: Έλενα Κυριακόπουλου

Έφορος Υλικού: Σπυρίδων Τσελέντης

Έφορος Εγκαταστάσεων: Χρήστος Γιαγμουρόγλου

Μέλος: Δημήτριος Καντήρος

Αξίζει να τονισθεί, ότι ο ΟΜΙΛΟΣ ΕΡΕΤΩΝ, ιδρυθείς το 1885 είναι το πρώτο ελληνικό αθλητικό σωματείο που συνεχίζει να λειτουργεί κι ευχόμεθα να συνεχίσει με επιτυχία επί πολλὰ ακόμα έτη.

Πρώτος Πρόεδρός του είναι ο μεγαλοβιομήχανος κλωστοϋφαντουργίας Θεόδωρος Γ. Ρετσίνας, επί πολλὰ έτη δραστήριος δήμαρχος Πειραιώς, επί προεδρίας του οποίου εγκαινιάσθηκε το Δημοτικό Θέατρο της πόλεώς μας, καθώς και Βουλευτής Αττικοβοιωτίας και Πρόεδρος Βουλής.

Η οδός που ευρίσκεται το πρώτο από τα πέντε πειραϊκά κλωστοϋφαντουργεία του μετονομάσθηκε μετά το θάνατό του από Κήπων σε οδό με το όνομά του (Θεόδ. Ρετσίνα).

Αξιοσημείωτες πολιτιστικές και καλλιτεχνικές

εκδηλώσεις παρουσιάστηκαν εφέτος στο θερινό και μοναδικό πλέον δημοτικό θέατρο της πόλεώς μας. Σημειώνουμε τις παρουσιάσεις

του πειραϊκού Ωδείου "Εύμνιον" της φίλης Ιωάννας Γ. Παρασκευοπούλου και των φιλαρμονικών των Δήμων Πειραιώς, Καλλιθέας και Κηφισιάς με την επιτυχημένη συμμετοχή του Φωνητικού Συνόλου του Ωδείου Τερψιθέας που διευθύνει με επιτυχία η φίλη Γεωργία Χατζημανωλάκη - Τσαγκάρη.

Έφυγαν από τη ζωή ο δημοτικός σύμβουλος κ. Βασίλης Βουράκης που είχε διετελέσει αντιδήμαρχος Αθλητισμού και διαιτητής ποδοσφαίρου κι ο Σίμος Μιχαηλίδης, τακτικό μέλος της Φιλολογικής Στέγης.

Ο Βασίλης Βουράκης εξελέγετο δημοτικός Σύμβουλος Πειραιώς από το 1964 κι είχε έτσι την πιο μακρόχρονη θητεία στο Δημοτικό Συμβούλιο Πειραιώς. Ήταν επίσης επί δεκαετία τακτικό μέλος του Πειραϊκού Συνδέσμου.

Για το σημαντικό έργο του στα δημοτικά δρώμενα εκφράστηκαν με τα πιο καλὰ λόγια ο δήμαρχος Πειραιώς κ. Παναγιώτης Φασούλας κι ο νομάρχης κ. Γιάννης Μίχας.

Ο Σίμος Μιχαηλίδης υπήρξε ένας ηρωϊκός αγωνιστής της ζωής κι είχε συμβάλει θετικά στον εμπλουτισμό της πειραϊκής βιβλιογραφίας με πολύτιμες εμπειρίες από την όλη πορεία της ζωής του κι ιδιαίτερα από την αντιστασιακή δράση του στον Πειραιά κατά την περίοδο της κατοχής.

Κατά την κηδεία του τη Δευτέρα 23 Αυγούστου από τον ιερό ναό του Αγίου Κωνσταντίνου επικήδειους χαιρετισμούς απηύθυναν ο τ. δήμαρχος Πειραιώς και Νικαίης Στέλιος Λογοθέτης κι ο γεν. γραμματεύς της Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς κ. Παύλος Μπαλδόγλου.

Ο Εμπορικός Σύλλογος Πειραιώς συμπληρώνει 110 έτη δραστηριότητας, σημαντικής για την πόλη και τον εμπορικό κόσμο της.

Ένας από τους Προέδρους που έχει διατελέσει είναι κι ο Πρόεδρος του Συλλόγου "Οι Φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιώς" κ. Γιάννης Ποιυχρονόπουλος.

Ε & ΆΛΛΑ...

"Το περιστατικό του Πειραιά"

μέσα από διπλωματικά έγγραφα του 1910

Του Δημήτρη Κρασονικολάκη

Εποχή λίγιο πριν τους βαλκανικούς πολέμους. Η Ελλάδα έφτανε μέχρι τη Θεσσαλία και πολλή άλλα νησιωτικά διαμερίσματα της σημερινής χώρας, όπως η Κρήνη, τα Δωδεκάνησα, το Ανατολικό Αιγαίο, ανήκαν ακόμα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Οι πολιτικές εξελίξεις του 1910 αποτέλεσαν το εναρκτητήριο άκτισμα για τα μετέπειτα σημαντικά γεγονότα. Στις 18 Ιανουαρίου ανέλαβε την πρωθυπουργία ο Στέφανος Δραγούμης. Στις 17 Μαρτίου ο Γεώργιος ανέγνωσε το Βασιλικό Διάταγμα για τη σύγκληση της Αναθεωρητικής Βουλής. Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος διαλύεται. Ο Δραγούμης έλαβε άμεσα νομοθετικά μέτρα για τη νομισματική εξυγίανση, για ένα εξωτερικό δάνειο 240 εκατομμυρίων και προχώρησε τη διαδικασία αναδιοργάνωσης των υπηρεσιών. Δήμαρχος του Πειραιά από το 1907 (και μέχρι το 1914) ήταν ο Δημοσθένης Ομηρίδης - Σκυλίτσης. Η λαϊκή ευαισθησία για τα εθνικά θέματα ήταν έκδηλη σε κάθε δραστηριότητα. Ένα τυχαίο απρόβλεπτο γεγονός, που τότε είχε τη σημασία του ώστε να ταραξεί τη διπλωματία μεταξύ Ρουμανίας και Ελλάδος, συνέβη στο λιμάνι της πόλης μας στις αρχές του καλοκαιριού του 1910. Το επεισόδιο χαρακτηρίστηκε σοβαρό και για την πλήρη εικόνα μετά το τέλος του, κυκλοφόρησε στο Βουκουρέστι και μάλιστα από το Υπουργείο των Εξωτερικών στο Εθνικό Τυπογραφείο ένα έντυπο με όλες τις αναφορές, τις επίσημες και ιδιωτικές επιστολές και κυρίως τα τηλεγραφήματα που ανταλλάχθηκαν για την ενημέρωση και τις εντολές για την ομαλή διευθέτησή του. Το βιβλίο, γραμμένο στα γαλλικά, έχει τίτλο: *Minist're des Affaires ?trang?res. Documents diplomatiques. Incident du Pir?e. 30 mai /12 juin 1910. Bucarest. Imprimerie de l' ?tat. 1910. Διαστάσεις 31,6 X 23,4 και σελίδες 54. Βρίσκεται στη συλλογή μου κι αν' αυτό α- ντιλώ όλες τις πληροφορίες. Ενδιαφέρον είχε και η έρευνά μου στον τύπο της εποχής η οποία ίσως αποτελέσει αντικείμενο άλλης εργασίας. Χωρίς εισαγωγή, μόνο με τον πίνακα των περιεχομένων, εκτίθενται 41 κείμενα με σχεδόν χρονολογική σειρά από την αρχή μέχρι τη λήξη του ζητήματος.*

No 1. Ο κυβερνήτης του ατμόπλοιου "Imperatul Trajan" [Αυτοκράτωρ Τραϊανός] - πλοίαρχος - κυβερνήτης Perietzeano στην Service Roumaine de Navigation Maritime. Τηλεγράφημα. Δαρδανέλια, στις 31 Μαΐου / 13 Ιουνίου 1910. "Σοβαρή συμπεριφορά με τους Έλληνες στον Πειραιά. Μετά την άφιξη, ποθυρήθηκες ό-

χιλος εισέβαλε στο πλοίο για να απελευθερώσει τρεις Έλληνες λιποτάκτες του Οθωμανικού στρατού που υπέθεταν ότι ήταν πάνω στο πλοίο. Είχαμε μόνο ένα Ρουμάνο λιποτάκτη τον οποίο αφήσαμε ελεύθερο, αλλά ανώφελα διότι ο όχλος απαιτούσε ακόμα δυο οι οποίοι δεν ήταν στο σκάφος. Αυτός ο ευτελής όχλος προξένησε πολλές ζημιές, κλοπές, κατατρόμαξε τους επιβάτες, κακομεταχειρίστηκε το πλήρωμα και τους επιβάτες. Η τοπική αστυνομία έσπευσε αργά. Παράκληση να καταργηθούν τα ταξίδια προς τον Πειραιά".

No 3. Ο επιθεωρητής Mihailesco της Service Roumaine de Navigation Maritime προς τη Διεύθυνση της Υπηρεσίας. Τηλεγράφημα.

Κωνσταντινούπολη, 31 Μαΐου / 13 Ιουνίου 1910. "Με πρόφαση να απαιτηθεί η αποβίβαση δυο Ελλήνων λιποτακτών, Οθωμανών υπηκόων, οι οποίοι ποτέ δεν υπήρξαν στον πλοίο, περίπου δυο χιλιάδες άτομα εισέβαλαν στο πλοίο, λεηλατώντας οτιδήποτε μπορούσε να βρεθεί κλειδωμένο. Ανάγκασαν την εξερεύνηση των δίδων λιποτακτών από τις 11 η ώρα το πρωί μέχρι τις 3 η ώρα το απόγευμα. Έπειτα έφυγαν με τη ρητή εντολή του εισαγγελέα που έφτασε στο πλοίο. Όλο το πλήρωμα βιάστηκε πολύ και οδηγήθηκε εν μέρει στο Λιμεναρχείο (αξιωματικοί και κυβερνήτης), ο αρχιμηχανικός, ο αρχιμαραγκός κι ένας σεργιτάρος του εστιατορίου χτυπήθηκαν στο λαιμό και παρέμειναν ασθμαίνοντας, αυτό επειδή δεν αποδέχτηκαν στιγμή να αποδεσμεύσουν στο νερό το πετρέλαιο των δεξαμενών και να παραδώσουν τα κλειδιά των μπασούλων των επιβατών. Ο γιατρός υποχρεώθηκε να δώσει πρόσβαση στο νοσηλευτήριο και χτυπήθηκε με ραβδίς· ο κυβερνήτης ταλαιπωρήθηκε. Οι Τούρκοι και Άραβες επιβάτες βιάστηκαν επίσης. Από τον τρόπο λιποθύμησαν πολλές κυρίες, μεταξύ των οποίων μια Αιγύπτια πριγκίπισσα· δυο Αιγύπτιοι πρίγκιπες κρατήθηκαν στο Λιμεναρχείο, σαν κατάσκοποι· οι επιβάτες και το πλήρωμα λιπτεύτηκαν από τις χρηματικές τους αξίες, τα ρούχα, τα κοσμήματα, τα ασκήματα, τα επιτραπέζια σκεύη και τις προμήθειες. Οι χρηματικές αξίες θα αποκατασταθούν αργότερα, επειδή γνωρίζουμε καλώς τόσο τις γραπτές απαιτήσεις όσο τις δηλώσεις των Ελλήνων επιβατών αγανακτισμένων με τα καμώματα των συμπατριωτών τους· τα κασόνια της πλήρης υπέστησαν φθορά και το ιατρικό έπιπλο λεηλατήθηκε επίσης όπως η αποθήκη ποτών και τροφίμων, τα ντουλάπια του μαραγκού, του αξιωματικού επιμελητείας και του προϊστάμενου του εστιατορίου και η λινόβηλη. Ασυγκίνητες, οι αρχές και ο πολεμικός στόλος παρατηρούσαν το θέαμα της λαϊκής αρπαγής· ο κυβερνήτης Perietzeano κρατήθηκε με τη βία, επί μια ώρα, στο Λιμεναρχείο, από τον αναπληρωτή λιμενάρχη. Μεταξύ του κόσμου βρίσκονταν επίσης αντιπροσωπιοί της κοινωνίας μιλώντας διαφορετικές ξένες γλώσσες. Οι εισβολείς αποβίβασαν με τη βία τον επαναπαρισμένο Κωνσταντίνο Ζησιάδη (Zissiad Constantin), λιποτάκτη του 31ου Συντάγματος Πεζικού, εμπιστευμένος στο πλοίο από τον προξενικό πράκτορα της Αλεξάνδρειας κύριο Valiano, με προορισμό την Κωνσταντινούπολη. Η

προκυμιά και τα εμπορικά κτήρια του λιμανιού του Πειραιά ξεχειλίζουν από θεατές από όπου αποδοκιμαζόταν με σφυρίγματα και βρίζονταν οτιδήποτε προσφερόταν ρουμανικό· και εξήπταν με όλη τους τη δύναμη τους επιτιθέμενους".

Οι Ρουμάνοι επιμένουν ότι ο λιποτάκτης ήταν πράγματι ελληνικής καταγωγής, αλλά ρουμανικής υπηκοότητας, φυγόδικος του στρατού τους. Το πλήθος τον αποβίβασε θριαμβευτικά στο λιμάνι. Το πλοίο συνέχισε με ασφάλεια προς Κωνσταντινούπολη. Ο Δραγούμης έκανε δηλώσεις στις εφημερίδες ότι θα λάβει κάθε δυνατό μέτρο να μην επαναληφθούν τέτοιες πράξεις και εξέφρασε τη λύπη του στον πρέσβη της Ιταλίας "ο οποίος προς το παρόν είναι επίσης επιφορτισμένος με τα ρουμανικά συμφέροντα". Ο Υπουργός των Εσωτερικών είπε ότι οι σκηνές που έλαβαν χώρα στον Πειραιά "ντροπιάζουν την Ελλάδα". Οι αξιώσεις της ρουμανικής κυβέρνησης προς την ελληνική ήταν οι εξής εν συντομία: Σε χρονικό διάστημα μέχρι τις 10/23 Ιουλίου να εκφράσει τη συγγνώμη της για τα πολύ σοβαρά γεγονότα που συνέβησαν στο πλοίο. Να δηλώσει με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο ότι θα καταδώσει τους ενόχους και θα τους τιμωρήσει. Να αναγκαστεί να αποζημιώσει σε λίγη προθεσμία όλες τις βλάβες που προκλήθηκαν στο πλοίο, στους επιβάτες και στο πλήρωμα. Να αναγκαστεί να αναζητήσει το Ρουμάνο λιποτάκτη που απελευθερώθηκε από το πλήθος και να παραδοθεί κατόπιν στις ρουμανικές αρχές. Τα χρήματα για το πλοίο και το πλήρωμα εκτιμήθηκαν σε 8000 φράγκα ενώ οι επιβάτες ζήτησαν 12000 φράγκα.

Οι διπλωμάτες - συντάκτες των κειμένων "συζητούν" μέσα από τις επιστολές και τα τηλεγραφήματα την κάθε πτυχή της υπόθεσης δίνοντας διευκρινίσεις και κατευθύνσεις για την πορεία προς τη λήξη της. Έτσι μαθαίνουμε στο **No14** ότι ο Ζησιάδης δεν ήταν τελικά λιποτάκτης αλλά ευεργετήθηκε, όπως όλοι οι άλλοι που είχαν αυτομολήσει από το ρουμανικό στρατό, από τα ένδικα μέτρα αμνηστίας που δόθηκαν και δημοσιεύτηκαν από το Υπουργείο Πολέμου "και η παρουσία του στο πλοίο είχε το χαρακτήρα ενός απλού επαναπαρισμού". Η ελληνική πλευρά συμφώνησε στα τέσσερα σημεία με μόνη ένσταση η υπογραφή για την αποζημίωση να επικυρωθεί από διεθνές διαιτητικό δικαστήριο. Έτσι προτάθηκε η παρουσία των Γενικών Προξένων στον Πειραιά της Ιταλίας και της Ρωσίας. Τελικά (**No20**) αποφασίστηκε η φιλική συμμετοχή των προξένων της Ιταλίας και Ρωσίας στο Βουκουρέστι, ιδέα που εμφανίζει στο **No18** ο ίδιος ο αλληλογράφος των περισσότερων επίσημων κειμένων, "η αυτού εξοχότητα κύριος Μαρκήσιος Emmanuel Beccaria d' Incisa, έκτακτος εκπρόσωπος και πηρεξούσιος πρέσβης του μεγαλειότατου βασιλέα της Ιταλίας Victor Emmanuel III στο Βουκουρέστι" απευθυνόμενος στον Alexandre G. Djunara, Ρουμάνο Υπουργό των Εξωτερικών. Τα χρήματα θα κατατεθούν στο Υπουργείο των Οικονομικών στο Βουκουρέστι. Πέντε από τους ενόχους των επεισοδίων "είναι ήδη φυλακισμένοι". Η Ελλάδα συναινέσει να συνταχθεί ένα επίσημο υπόμνημα με τους ο-

ριστικούς όρους που έθεσε η ρουμανική κυβέρνηση (**No28**). Αν μέχρι τότε δεν βρεθεί ο λιποτάκτης ο λιμενάρχης που θα κάνει την επίσκεψη στο πλοίο να ανακοινώσει μετά ρύψης του το γεγονός και να βεβαιώσει ότι οι έρευνες συνεχίζονται. Το **No30** υπόμνημα αναφέρει "ότι δεν απομένει πλέον για να δηλωθεί οριστικώς λήξασα η διένεξη παρά η πραγματοποίηση του ταξιδιού που πρέπει να κάνει το Imperatul Trajan στον Πειραιά, ώστε ο λιμενάρχης του λιμένα εκείνου μπορέσει να ξανακάνει την υποσχόμενη επίσκεψη στον κυβερνήτη του ειπωμένου ατμόπλοιου και να του εκφράσει τη θλίψη του για τα γεγονότα που δημιουργήθηκαν στις 30 Μαΐου/12 Ιουνίου". Με το έγγραφο επισυνάπτονται τέσσερα κείμενα - αντίγραφα του Υπουργείου Εξωτερικών της Ελλιάδος (υπογράφει ο Δ. Καλέρνχ) προς τον Πρόξενο της Ιταλίας μαρκήσιο A. Carloti di Riparbella στην Αθήνα όπου η Ελλιάδα διατυπώνει την απάντησή της στις απαιτήσεις των Ρουμάνων και ένα του Ιταλού πρόξενου προς το Ελληνικό Υπουργείο για την παρουσία στη υπογραφή των προξένων των δυο χωρών που έδρευσαν στον Πειραιά, που δεν ίσχυσε. Ημερομηνιακά πάμε στο **No37**. 27 Ιουνίου/10 Ιουλίου 1910. Ο κυβερνήτης αναφέρει ότι έφτασε στον Πειραιά στις 10 η ώρα το ίδιο πρωινό. Ο λιμενάρχης του συστήθηκε στην ανώτερη γέφυρα του πλοίου από τον τοπικό πράκτορα της εταιρείας. Τον οδήγησε αμέσως στην καμπίνα του όπου εκείνος του εξέφρασε τη θλίψη του για το περιστατικό που είχε συμβεί. Του απάντησε ότι θα επικοινωνήσει με την κυβέρνησή του και για την ακρίβεια της αναπαραγωγής των όρων της, τον παρακάλεσε να τις επαναλάβει.. Κατόπιν, ο λιμενάρχης του ανακοίνωσε ότι λίγο νωρίτερα είχε συλληφθεί ο λιποτάκτης αλλά ακόμα δεν είχε τακτοποιηθεί η ταυτότητά του. Μόλις γινόταν αυτό θα τον επανέφεραν στο πλοίο. Ύστερα από κάποια ώρα, κατά τη διάρκεια της συνομιλίας του κυβερνήτη με τον Μαρκήσιο Carloti ο λιμενάρχης επέστρεψε ξανά. Είπε ότι, αν και ήταν σχεδόν βέβαιος, το άτομο που είχε συλληφθεί αρνιόταν να μιλήσει ώστε να πιστοποιήσουν αν επρόκειτο πράγματι για το λιποτάκτη. Γι' ακόμα μια φορά μπροστά στον επίσημο πρέσβη εξέφρασε τη ρύπη του. Ο κυβερνήτης τότε πρότεινε να φέρουν το λιποτάκτη στο πλοίο όπου θα μπορούσαν να τον αναγνωρίσουν οι άνδρες του. Έτσι κι έγινε. Αφού τον αναγνώρισαν,

το ρώτησε αν ήταν ο Ζησιάδης που απήχθη από το πλοίο πριν τέσσερις βδομάδες. Του απάντησε καταφατικά. Τότε του ανήγγειλε σύμφωνα με τις οδηγίες ότι ήταν ελεύθερος να μείνει στο πλοίο, ελεύθερος επίσης να αποβιβαστεί όπου καλήτερα νόμιζε εκτός από τον Πειραιά, και ότι τελικά ήταν ελεύθερος ακόμα και στη Ρουμανία. Μετά οι δυο επισκέπτες έφυγαν από το πλοίο. "...και εμείς, αφού σηκώσαμε την άγκυρα, αναχωρήσαμε στις 12.30, έχοντας έτσι περατώσει την αποστολή που μας ανατέθηκε.. Ο λιποτάκτης αποβιβάστηκε στην Κωσταντζά".

Στο παράρτημα του υπομνήματος **No33**, 29-6/12-7, βρίσκουμε το πρωτότυπο της πράξης μεσολλάβησης που συνέταξαν και υπέγραψαν στην πόλη Sina'a την προηγούμενη ημέρα οι δυο πρέσβεις, δηλαδή ο Beccaria και ο Michel de Giers, "έκτακτος εκπρόσωπος και πληρεξούσιος πρέσβης του μεγαλύτερου αυτοκράτορα πασών Ρωσίων παρά τον μεγαλύτερο βασιλέα της Ρουμανίας". Οι προσκληθείσες ζημιές ανέρχονται ως εξής: 1ο. Στο πλοίο 8.031 φράγκα. 2ο. Στο πλήρωμα 10.775 φράγκα. 3ο. Στους Ρουμάνους επιβάτες ουδέν. 4ο. Στους ξένους επιβάτες 1.536 φράγκα. Συνολικά 20.342 φράγκα. Στρογγυλεμένα 20.000 φράγκα, "πληρωμένα εφάπαξ"..

Το τσέκ Νο 22.447 των 20.000 φράγκων παραδόθηκε από τον Lyssakowsky, επιτετραμμένο της Ρωσίας στον Djunara, ο οποίος ικανοποιημένος γράφει στον Beccaria στο **No38**: "έχω την τιμή να δηλώσω, στο όνομα της Ρουμανικής Κυβερνήσεως, το επεισόδιο ως οριστικώς λήξαν" και ευχαριστεί τον Ιταλό μεσολλαβητή. Τα **No39** και **No40** περιέχουν φιλοφρονήσεις μεταξύ των Ρουμάνων και Ιταλών διπλωματών για την ευτυχή έκβαση υπέρ των ρουμανικών συμφερόντων και του γοήτρου της χώρας.

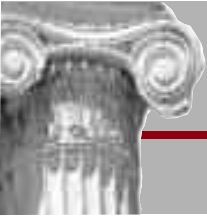
Σχόλια:

*Βασιλιάς της Ρουμανίας ήταν ο γερμανικής καταγωγής πρίγκιπας Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig του Hohenzollern-Sigmaringen, ύστερα α-πλιά του Hohenzollern (20.4.1839 - 27.9/10.10.1914, γνωστός στα ρουμάνικα ως Carol I. Υπήρξε πρίγκιπας της Ρουμανίας από 22.5.1866 έως 22.5.1881 και αμέσως ο πρώτος βασιλιάς της χώρας μετά την πλήρη ανεξαρτησία της από τους Οθωμανούς.

*Σινάια: Πόλη της περιοχής Muntenia της Ρουμανίας σε υψόμετρο 850-1000 μέτρων. Χάρη στην τοποθεσία της, την πλούσια ιστορία της (σ. σ. ήταν η πατρίδα πολλών βασιλιάδων της χώρας) και τις πολλές εναλλακτικές προτάσεις για μια "απόδραση" από τη στρεσογόνα καθημερινότητα, η Σινάια αποτελεί σήμερα έναν από τους αγαπημένους προορισμούς των ντόπιων αλλά και ξένων τουριστών. Στα 1900 φιλοξενούσε τα θερινά ανάκτορα της βασιλικής οικογένειας του Καρόλου του Α', το περίφημο σήμερα γερμανικού ρυθμού κάστρο Peles κι εξελίχθηκε σε πολυτελές θέρετρο. Χτίστηκαν άμεσα δέκα ξενοδοχεία και πάνω από 100 βίλλες, καθώς κι ένα καζίνο, ένας ζωολογικός κήπος και πολλή εστιατορία.

*Το συμβάν απεικονισμένο λακωνικά στην αυστραλιανή εφημερίδα Sydney Morning Herald, με στοιχεία παρμένα από το Λονδίνο: 30/6/1910. Η Ρουμανία αποδέχτηκε την αποζημίωση που πρόσφερε η Ελλιάδα για την προσβολή στο ρουμανικό ταχυδρομικό ατμόπλοιο, Imperatul Trajan, στον Πειραιά. 19/7/1910. Η Ελλιάδα κατέβαλε στη Ρουμανία αποζημίωση £800 σχετικά με την επιβίβαση στο ρουμανικό ταχυδρομικό πλοίο Imperatul Trajan από Έλληνες ρεμβούχους στον Πειραιά.

*Η ιστορία προσαρμόζεται κι επαναλαμβάνεται. Παρόμοιες πράξεις, που βλέπουμε μέχρι σήμερα ν' απασχολούν τις κυβερνήσεις των κρατών και τα μέσα ενημέρωσης, είναι η πειρατεία σε ορισμένα σημεία του πλανήτη, η εμπόδιση αποστολής βοήθειας σε αποκλεισμένους, οι πράξεις των ακτιβιστών σε θεωρούμενα επικίνδυνα φορτία, το εμπάργκο, το καμποτάζ. Στις "προηγμένες" χώρες περιορίζονται σε μικρότερης έντασης κλίμακα, όπως σε εμπόδιση των επιβατών από ναυτεργάτες σε περίοδο απεργιών να κατεβούν ή ν' ανεβούν στα πλοία. Παράδειγμα στον σύγχρονο Πειραιά ο αποκλεισμός του κρουαζιερόπλοιου Zenith από μέλη πολιτικής οργάνωσης και της Πανελληνίας Ναυτικής Ομοσπονδίας στις 26.4.2010, εκατό χρόνια μετά το προαναφερόμενο επεισόδιο, με ενδεχόμενο να πληγεί στο διάστημα εκείνο η τουριστική οικονομία της χώρας. Το γεγονός έγινε κι αυτό πρώτο θέμα στα ελληνικά και ξένα ΜΜΕ, δημιούργησε εντάσεις και αποτέλεσε συνεχές πεδίο διαβουλεύσεων σε πολιτικό και συνδικαλιστικό επίπεδο.

Ιστορική αναδρομή στην προστασία των Αρχαιοτήτων στη χώρα μας - Το θέμα ιδιοκτησίας των αρχαίων

Είναι πασιφανές η ανάγκη προστασίας της Πολιτιστικής μας κληρονομιάς από τους κινδύνους καταστροφής, κλοπής, ληστείας, εξαγωγής, αλλοιώσεως κ.λπ.

Είναι δε γνωστή προς τούτο η ευαισθησία του κράτους και του λαού μας και μάλιστα πολλών φωτισμένων ανθρώπων μας.

Η Ελλὰς από της ενάρξεως του απελευθερωτικού Αγώνος το 1821, αλλὰ κυρίως από της συστάσεως του Ελληνικού Κράτους φρόντισε για την προστασία και συντήρηση του μεγάλου αρχαιολογικού θησαυρού που αποτελεί την πολιτιστική μας κληρονομιά.

Είναι γνωστό το περιστατικό της σωτηρίας από το στρατηγό Μακρυγιάννη δύο αγαλμάτων που προορίζοντο για εξαγωγή και η φράση του "γί' αυτά ποθεμήσαμε".

Από τη σύσταση του Ελληνικού κράτους τρεις υπήρξαν οι βασικοί νόμοι οι οποίοι ερμήνευαν το καθεστώς των Αρχαιοτήτων :

I. Ο Νόμος "περί των επιστημονικών και τεχνολογικών συλλογών, διά της ανακαλύψεως και συντηρήσεως των αρχαιοτήτων και της χρήσεως αυτών" του 1834 (10/22-5-1834) υπήρξε αξιόλογο έργο του νομομαθούς και μέλους της αντιβασίλειας του Όθωνος Γεωργίου Λουδοβίκου von Maurer.

Διά του νόμου αυτού ωργανώθη η αρχαιολογική υπηρεσία, ερρυθμίσθησαν τα αφορώντα τις αρχαιοτέτες ζητήματα και καθωρίσθηκε το θέμα της ιδιοκτησίας αυτών.

Το άρθρο 61 ορίζει "Όλα αι εντός της Ελλὰδος αρχαιοτέτες, ως έργα των προγόνων του Ελληνικού λαού, θεωρούνται ως κτήμα εθνικόν όλων των Ελλήνων εν γένει".

Το άρθρο 62 ορίζει "Όλα τα επί της Ελληνικής γης, ή υπ' αυτήν, ευρισκόμενα ερείπια ή άλλα αντικείμενα..... είναι ιδιοκτησία του Κράτους".

Έτσι με τον Νόμον του 1834 ανεγνωρίζετο ιδιοκτησία του Κράτους αλλὰ και των ιδιωτών επί των αρχαίων με απαγόρευση εξαγωγής αρχαιοτήτων στο εξω-

τερικόν. Η ρύθμιση αυτή ήταν συγχρονισμένη με την εποχή της και ακολουθούσε τις αντίστοιχες διατάξεις που ίσχυαν τότε για τις αρχαιοτέτες της Ρώμης.

Ο Νόμος του 1834 εθεωρήθη αποτελεσματικός και ερμήνευσε επιτυχώς επί 65 έτη τα ζητήματα που αφορούσαν, την ιδιοκτησία των ανακαλυπτομένων αρχαιοτήτων.

II. Με το νόμο όμως ΒΧΜΣΤ' της 24/27-7-1899 ανετράπη ὁρδὸν το ἐπὶ δεκαετίας, ἰσχύον καθεστὼς ιδιοκτησίας των αρχαιοτήτων.

Το ἄρθρο 1 του νόμου ορίζει :

"Πάντα τα ἐν Εὐρώπῃ ἐν οἰοδότητε ἐθνικοὶς κτήμασιν, ἐν ποταμοῖς, λίμναις καὶ ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης, προ δε ἐν δημοτικοῖς, κοινοτικοῖς, μοναστηριακοῖς καὶ ιδιωτικοῖς κτήμασιν ευρισκόμενα ἀρχαία, κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα, ἀπὸ των ἀρχαιοτήτων χρόνων καὶ ἐφεξῆς, εἶναι ιδιοκτησία του Κράτους. Κατ' ἀκολουθίαν το δικαιώμα καὶ ἡ φροντίς περὶ ἀναζητήσεως καὶ διασώσεως, περὶ συναγωγῆς καὶ καταθέσεως τούτων ἐν δημοσίοις Μουσείοις ἀνῆκει εἰς τὸ Κράτος".

Καὶ τα ἀντικείμενα τα προερχόμενα ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἐποχῆς του χριστιανισμοῦ καὶ του μεσαιωνικοῦ ἐλληνισμοῦ δὲν ἐξαιρούνται των ὁρισμῶν του παρόντος νόμου".

Έτσι με το Νόμο του 1899 καθιερώθη ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνευ διακρίσεων ἀπεριορίστου καὶ ἀποκλειστικῆς ιδιοκτησίας του Κράτους ἐπὶ των ἀρχαίων. Θεωρητικῶς ἡ ἀποκλειστικότης τῆς κρατικῆς ιδιοκτησίας των ἀρχαίων ὡς καὶ τῆς κρατικῆς φροντίδας καὶ προστασίας εἶναι ὀρθή.

Ὅμως προϋποθέτει δυνατότητα προστασίας ὁλῶν των ἀρχαίων καὶ συνεχὴ φροντίδα καὶ ἐνδιαφέρον που ἐνίοτε μόνον ὁ πολῖτης ἀτομικῶς μπορεῖ νὰ ἐπιδείξει ἀποτελεσματικῶς με τὴ συμβολή του.

Ἡ αὐστηρότης του Νόμου ΒΧΜΣΤ' του 1899 ἐφέρε ἀντίθετο του ἐπιδιωκόμενου ἀποτεῆσμα με συνέπεια τὴν ἀπογύμνωση τῆς πατρίδας μας ἀπὸ πολῦτιμους ἀρχαιολογικοὺς θησαυροὺς. Διότι ὁ μεγάλος ἀριθμὸς των ἀρχαιοτήτων καθιστὰ ἀδύνατον τὸν πλήρη ἔλεγχο τῆς χώρας, ἡ δε ἀπαγόρευση τῆς ἐμπορικῆς συναλλαγῆς των ἀνευρισκομένων ἀπὸ ἰδιώτες ἀντικειμένων ἐπιτρέπει τὴν ἀρχαιοκαπηλεία καὶ τὴν διαφυγὴ των ευρημάτων στο ἐξωτερικόν.

III. Προς ἐξάλειψιν των μειονεκτημάτων του Νόμου ΒΧΜΣΤ/1899 ἐξεδόθη ὁ νόμος 5351 του 1932 "περὶ ἀρχαιοτήτων" ὁ ὁποῖος με διάφορες ἐπὶ μέρους τροποποιήσεις ἰσχύει μέχρι το 2002.

Ὁ 5351/32 ἀρχαιολογικὸς νόμος διατηρεῖ τὴν ἀποκλειστικὴ κυριότητα του Κράτους ἐπὶ των ἀρχαίων. Ἀφ' ἑνὸς ὁμῶς καὶ ἓνα περιθώριον νομίμου ἐμπορικῆς συναλλαγῆς. Προσδιορίζει τὸν "κάτοχον" καὶ τὸν "συλλέκτην". Ἐὰν δίνει μιὰ δυνατότητα νὰ ἀποτραπῇ ἡ περιορισθεὶ ἡ εξαγωγή ἀρχαιοτήτων στο ἐξωτερικόν.

Με τὸν νόμον αὐτὸ του 1932, δημιουργήμα τῆς Κυβερνήσεως του Εὐεθερίου Βενιζέλου δημιουργήθησαν οἱ μεγάλες συλλογῆς καὶ τὰ ἰδιωτικὰ μουσεῖα Μπενάκη, Γουλιανδρῆ, Κανελλοπούλου κ.λπ. που βοηθοῦν στὴν ἀνάδειξη ἀρχαιοτήτων καὶ στὴν ἀνάσχεση τῆς ἀρχαιοκαπηλείας.

Βέβαια ἀπὸ τῆς διατάξεως του νόμου του 1932 προέκυψαν νομικῆς ἀντιφάσεις ὡς πρὸς τὴν κυριότητα των ἀρχαίων ἀντικειμένων.

Ἐπὶ το ἄρθρο 6 προβλέπει "δῆμευση" ἐνὸς "δῆμευσι" σημαίνει τὴν ἀναγκαστικὴ ἀποστέρηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας. Ἐπίσης το ἄρθρο 5 ἀναφέρει περὶπτώσιν "ἀγορὰς ἀρχαίων ὑπὸ του Κράτους", ἀγορὰ ὁμῶς προϋποθέτει κυριότητα του πωλητοῦ.

Τῆς ἀντιφάσεως αὐτῆς παρέκαμψεν ἐπιτυχῶς ἡ νομοθεσία των ἐλληνικῶν δικαστηρίων ἡ ὁποία ἀναγνωρίζει ἀποκλειστικὴ κυριότητα του Κράτους ἐπὶ των ἀρχαίων καὶ στους ἰδιώτες δικαίωμα κατοχῆς ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ, περιλαμβάνον το δικαίωμα φυλάξεως καὶ μεταβιβάσεως κατὰ τους ὅρους του νόμου (ΑΠ. 139/1941, ΑΠ. 101/1955, ΑΠ 65/1962).

IV. Ἐν τέλει το 2002 ἐξεδόθη ὁ Νόμος υπ' ἀριθ. 3028/2002 "Για τὴν προστασία των ἀρχαιοτήτων καὶ ἐν γένει τῆς Πολιτιστικῆς Κληρονομιάς".

Στα θετικὰ στοιχεῖα του νέου νόμου εἶναι μετὰξὺ ἄλλων ἡ ἐπέκταση τῆς προστασίας τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς ὅχι μόνον στα ἀρχαία καὶ τὰ βυζαντινὰ μέχρι το 1453 μ.Χ., ἀλλὰ καὶ στα νεώτερα μνημεῖα.

V. Καὶ ἐρχόμεθα στο βασικὸ μας θέμα. Στὴν ἀρμόζουσα νομοθετικὴ ρύθμιση στο θέμα τῆς ιδιοκτησίας των ἀρχαίων. Ποία ἡ βασικὴ τομὴ μετὰξὺ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ συμφέροντος;

Ὁ νέος Νόμος ἐναρμονίζει το ἰδιωτικὸ πρὸς το Δημοσίον συμφέρον. Ὑποβόηθ, ὑπὸ ὅρους βέβαια καὶ περιορισμοῦς, το ἐντὸς των ὁρίων του Κράτους νόμιμο ἐμπόριο ἀρχαίων. Καὶ ὑπὸ ὅρους ἐνθαρρύνει τους ἀρχαιοφίλους συλλέκτες. Ἐπὶ ὑπὸ καθεστὼς ἐλευθέρας ἀγορᾶς τὰ ἀρχαία καταλήγουν στα ἐλληνικὰ χέρια καὶ δὲν ἐξάγονται παρὰνόμως στο ἐξωτερικόν.

Ἀλλῶστε καὶ ἡ ἀποψη των ἰδιωτῶν ἔχει τῆς εὐνοϊκῆς πλεωρέας τῆς. Εἶναι φυσικὸ καὶ εὐκατὶ νὰ ὑπάρχουν καλλιεργημένοι ἄνθρωποι με φιλόδοξο πνεῦμα οἱ ὁποῖοι με ἀγάπη καὶ πάθος εἶναι πρόθυμοι νὰ θυσιάσουν χρόνο καὶ χρήμα γιὰ τὴν συλλογὴ καὶ διάσωση των πολιτιστικῶν μας θησαυρῶν.

Το Κράτος που προσωποποιεῖ τὴν ἐθνικὴ μας συνέχεια καὶ τὴν πολιτιστικὴ μας ταυτότητα εἶναι φυσικόν νὰ φέρει τὴν τιμὴ καὶ το βάρος τῆς περισυλλογῆς καὶ συντηρήσεως των ἱστορικῶν μας κειμηλίων.

Καὶ εἶναι φυσικόν ἡ ιδιοκτησία των ἀρχαίων νὰ ἀνῆκει στο Κράτος που τὰ προστατεύει.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΠΑΥΛΟΥ ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ

"Πειραιάς Ιστορία και Πολιτισμός" Πειραιάς 2009 σελ. 269

Σε μια άρτια και καλαίσθητα επιμελημένη έκδοση του Πανεπιστημίου Πειραιώς (τμ. Οικονομικής Επιστήμης) εκδίδονται τα πρακτικά του Επιστημονικού Συμποσίου (10-11 Νοεμβρίου 2000) με θέμα: "Πειραιάς, Ιστορία και Πολιτισμός" με επιμέλεια του αναπληρωτή καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιά κ. Θανάση Καθαφάτη και του Ζήσιμου Συνοδινού.

Η πολυποικιλία των ενδιαφερόντων θεμάτων που πραγματεύονται ειδικοί επιστήμονες ασχολούμενοι ως επί το πλείστον με την Ιστορία και τον Πολιτισμό του Πειραιά καθιστά την έκδοση τούτη άκρως ενδιαφέρουσα που συμβάλλει τα μέγιστα στον εμπλουτισμό της Πειραιϊκής θεματο-

λογίας και βιβλιογραφίας.

Οι εισηγήσεις που δημοσιεύονται είναι κατανοητές, σε τρεις θεματικές ενότητες.

Α' Αρχαιότητα που περιλαμβάνει τις εισηγήσεις
Βασ. Βενέτη "Ο θεσμός του Ασύλου στον Αρχαίο Πειραιά".

Εμμανουήλ Μικρογιαννάκη: "Τα ναυτικά κατά την Αθηναϊκή Διανόηση".

Βασ. Κύρκου: "Ο Πειραιάς στην αρχαία Ελληνική Γραμματεία".

Γεωργίου Σταϊνχάουερ: "Η μορφή της πόλης του Πειραιώς στο φως των ανασκαφών".

Μαρίνου Τσάμη: "Τα οχυρωματικά έργα του Πειραιά. Περιγραφή - Αποστελεσματικότητα".

Μιχαήλ Γ. Βλάχου: "Θέματα Αττικού Δικαίου από τα αρχαιολογικά μνημεία του Πειραιώς".

Λυδίας Παθαιοκρασσά: "Το ιερό της Αρτέμιδος Μουνιχίας".

Χάρη Κουτελλάκη: "Πότε και γιατί φιλοτεχνήθηκε ο Λέων του Πειραιώς".

Η δεύτερη θεματογραφία αναφέρεται στη Μεσαιωνική βυζαντινή εποχή με πρωτότυπες εισηγήσεις του Χρήστου Μπαθόγλου - Νίκος Νικοθούδης: "Το λιμάνι του Πειραιά κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους" και του Νίκου Κωσταρά "Porto Leone - Λέων του Πειραιώς".

Κι η τρίτη θεματογραφία αναφέρεται στη νεότερη και σύγχρονη εποχή κι ενδιαφέρουσες είναι εισηγήσεις των Θεοδ. Παναγοπούλου: "Ο Πειραιάς στον 19ο αιώνα σε κείμενα περιηγητών και ιστορικών". Κώστα Ρήγα: "Ο Πειραιάς στην επανάσταση του 1821".

Σταματίνας Μαθικίου: "Η Αρχιτεκτονική φυσιογνωμία του νεότερου Πειραιά (1835 - 1910) Ευαγγελίας Μπαφούνη: "Το Νέο Φάληρο: από το θέρετρο στη βιομηχανική πόλη".

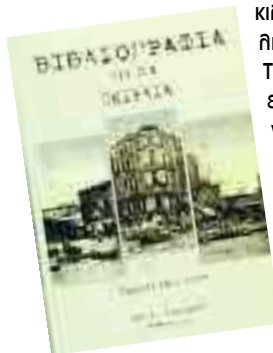
Ευαγγέλιου Μόσχου: "Ο Πειραιάς και τα νεοελληνικά γράμματα".

Αργυρώς Λουκάκη: "Πειραιάς: ιδανική έκδοχή του αττικού τοπίου στη ζωγραφική του Γιάννη Τσαρούχη και καθ. Θανάση Καθαφάτη: "Πανεπιστήμιο Πειραιώς μια εκπαιδευτική εμπειρία 60 χρόνων: από τη Σχολή Βιομηχανικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς".

Η ενδιαφέρουσα τούτη έκδοση τιμά το Πανεπιστήμιο Πειραιά και την τρισχιλιόχρονη ένδοξη, πολυσήμαντη πειραιϊκή ιστορία.

Γιώργος Μπαλούρδος: "Βιβλιογραφία για τον Πειραιά" Εκδόσεις Τσαμαντάκης, Πειραιάς 2010 σελ. 64.

Το βιβλίο τούτου του ερευνητή και Πειραιολάτρη Γιώργου Μπαλούρδου έρχεται να καλύψει ένα κενό.

Την βιβλιογραφία για τα πολυποίκιλα θέματα που αφορούν στην πόλη και το λιμάνι του Πειραιά μας. Το θέμα είναι παρθένο. Ως πρώτο εγχείρημα είναι άξια πολλών επαίνων η προσπάθεια του Γιώργου Μπαλούρδου που με ιδιαίτερο ζήλο κατέγραψε ό,τι του ήταν ανθρώπινα εφικτό από την πλουσιότητα βιβλιογραφία για τον Πειραιά. Η κατηγοριογράφηση της πολυποικιλίας βιβλιογραφίας κρίνεται επιτυχημένη

ως πρώτη προσπάθεια.

Η έκδοση καλαίσθητα επιμελημένη από τον εκδοτικό οίκο και τα βιβλιοπωλεία Τσαμαντάκη εμπλουτίζεται από σπάνιες, συλλεκτικές φωτογραφίες του παλαιού Πειραιά.

Ομήρου Ιλιάς η αιματοβαμμένη από τον ιατρό Μανώλη Αρ. Χριστουλάκη Πειραιάς 2010 σελ. 80.

Αποτελεί μια νέα καλαίσθητη έκδοση του Πνευματικού Ιδρύματος Μανώλη Αρ. Χριστουλάκη που πιστό στις καταστατικές αρχές και δραστηριότητές του επιχειρεί με επιτυχία

την παρουσίαση του νέου πολυσήμαντου πονήματος του ιατρού και στοχαστή Μανώλη Αρ. Χριστουλάκη, ανδρός με έντονες πνευματικές, ελληνοκεντρικές ανησυχίες.

"Ο πόλεμος ολετήρ πάντων", αλλὰ και δημιουργός νέων καταστάσεων. "Πόλεμος δίκαιων αισχύρας ειρήνης αιρετώτερος" (ο δίκαιος πόλεμος είναι προτιμότερος από επαίσχυντη ειρήνη).

"Εν τω πολέμῳ οὐ καιροὶ οὐ μενετοί".

Ο στοχαστής Μανώλης Χριστουλάκης επισημαίνει τα δεινά που προκαλεί μια πολέμικη σύρραξη, ανθρώπινο κυρίως έργο. "Πολλὰ τα δεινά, ἀλλ' οὐδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλλει".

Ελληνοκεντρικός ο μελετητής διαπιστώνει και διατυπώνει τις κοινές συνήθειες, προλήψεις, ήθη, έθιμα κ.λπ., μεταξύ των Ελλήνων της Ομηρικής εποχής και των της σύγχρονης Ελλάδος.

Το νέο πνευματικό πόνημα - μελέτημα του γνωστού γιατρού και φίλου προσελκύει το ενδιαφέρον των αναγνωστών, φίλων της Ελληνογνωσίας, και προσθέτει ένα σημαντικό πρωτότυπο εγχείριδιο στην ομηρική βιβλιογραφία.

Ναοί σε σχήμα τ' ουρανού. Κάτοπτρα της Ψυχής

Του Θεόδωρου Καναβάρη

Εκπαιδευτικού - Μέλους του Δ.Σ. του "Ομίλου Πειραιώς για τη Διάδοση της Ελληνικής Γλώσσας"

Η πατρίδα μας! Ολογυρά της μνημεία, σπαρμένα θάματα. Θραύσματα σμιλμένα στα χέρια ξωμάχων της Γης.

Αγάθματα που χαίρονται και συνάμα ορμηνεύουν κατά τον ποιητή Γ. Σεφέρη πως *"τούτα εδώ τα μάρμαρα έχουν ιστορία"*.

"Μια χώρα μακρινή κ' αρυτλώτη". Και μεις ταξιδεύουμε μέσα στο χρόνο έχοντας προσκεφάλι μας το ποιητικό στίχο:

"Κι άξαφνα πάλη βράχοι άγριοι και γυμνοί, δυνατές πολλή παρορμήσεις". Ναοί στο σχήμα τ' ουρανού πάνω στον ιερό βράχο της Ακροπόλεως. Ξεχωρίζουμε στη Ζωφόρο του Παρθενώνα.

"Κορτσία κυανά κι αιογάκια πέτρινα

Με τον τροχίσκο του ήλιου στο πησάλι μέτωπο",

Φανταζόμαστε φωτνώματα πράσινα, γαλάζια, ροδαλά.

Ο Άνεμος κυνηγά παιχνιδιάρικα τα σύννεφα.

Η θάλασσα λαμπυρίζει στο βάθος της Κεκροπιάς¹. Μας συνοδεύουν οι μικρές φωνές των πουλιών και οι μυρωδιές των υακίνθων.

Γυρίζουμε στ' αγιάζι των Λειμώνων *"Και τότε ξαφνικά τυφώνας ορμώντας απ' τη γη, βάσανο τ' ουρανού, γεμίζει την πεδιάδα στροβιλιζοντας τα φύλλα απ' τα δέντρα"*.

Έρχεται όμως η κορύφωση του Μύθου όταν ο ήλιος, ανατέλλει απ' τα κύματα της θάλασσας, οδηγώντας τα δύο απ' τα τέσσερα άλογα του άρματός του για να δώσει το φως στην Πλάση.

Το άρμα του Ήλιου βγαίνει απ' τον Ωκεανό φέρνοντας την καινούργια ημέρα και το άρμα της Σελήνης βυθίζεται μέσα σ' αυτόν. Βλέπουμε μια ανάγλυφη παράσταση στο ανατολικό αέτωμα του Παρθενώνα που δείχνει τη Γέννηση της Θεάς Αθηνάς.

Ξεπροβάλλουν οι θεοί με τ' άρματα και τα άλογά τους.

Μαρμάρινα άλογα με όρθια χάρη, που καληπάζουν καθώς τα ιππεύει ένας θαλασσινός θεός, μια στεριανή θεά.

Ναι, ακούμε το χλιμίντριμά τους. Κάτασπρα μάρμαρα όμοια με τα κυκλαδονήσια.

Εκεί στο Δυτικό αέτωμα του Παρθενώνα, αφήνοντας στ' αυτιά μας την αίσθηση της γοργότητας, την αέρινη κίνηση.

"Η στεριά που βουτά και υψώνει αυχένα" ήθελε ο Ηλιοπότης ποιητής. Κομψοτεχνήματα που συνδέθηκαν μυθικές τελετές, με τη γοητεία του Αρχέγονου, του πολυήλικου, του μυστηριακού. Ερέχθειο απ' τον Ερεχθέα ή Ερυχθόνιο.

Εκείνος που έρχεται απ' το βάθος της Γης. Ο χθόνιος, Ο υπόγειος θεός Εξευγενισμένοι που παίρνουν ανθρώπινη μορφή.

Αρχέτυπα ομορφιάς με την τρυφερόδα της νεανικότητας και την έκφραση της ντροπαλοσύνης στα μέτωπά τους.

Κοιτώντας τες, τις κόρες *"Κορασίδες νομίζεις πως πορεύονται σε πομπή με γεμάτο το κόνιστρο στο κεφάλι τους"*.

*"Ευλύγιστες, ανάλαφρες"*². Αιθάζοντας θέση συχνά όπως τα σύννεφα *"Στ' Ανέμους μέσα τα ν' αμπαχνουνε μέληθοντα"*.

Ιεροί χώροι όπως το Ερέχθειο όπου κτυπούσε ο σφυγμός της αρχαίας πόλεως σε αντίθεση με το Ναό της Δημοκρατίας, τον Παρθενώνα.

Η Αυστηρή διάταξη των Δωρικών κίονων, η απολυτότητα και ημίγυμνα χυμώδη σώματα των έξι Καρυάτιδων.

Καμπύλες και σκιές, ένα παιχνίδι φωτοσκιάσεων κι αντιθέσε-

ων που μας συναρπάζει. Όλος ο Αρχαίος κόσμος, ήταν μια εναλλαγή εικονιστικών παραστάσεων. Η τέλεια καλλιτεχνική έκφραση που γίνεται βίωμά μας, χάριν του Φειδία, του Γλύπτη των θεών. Αφού εκείνος ισορρόπησε τη φυσικότητα, το μεγαλείο με την τέλεια σωματική διάπλαση και την ακτινοβόλη πνευματικότητας στα πρόσωπα.

Η συνάντησή μας μ' όλα τα ιερά μνημεία είναι μια επικοινωνία μας με τον χαρακτήρα των Αθηναίων, την Αθήνα του Περικλή του 5ου π.Χ.

Μια ανάβαση της κλίμακας του Πιπτάκη, είναι η ανάταση της ψυχής στο θεϊκό, το υπέρμετρο, το υπερβατικό. Ευλαβικά αρχιτεκτονήματα όπως ο Παρθενώνας με λιτότητα, αρμονία, και μέτρο καμωμένα απ' τον Αρχιτέκτονα Ικτίνο και Καλλικράτη.

Κι η ψυχή μας αναταράσσεται με την επιβλητικότητα των Προπυλαίων θάμβος³ μας κυριεύει.

Μιθούν οι ρυθμοί, οι δύο τεχντροπίες, ο Ιωνικός και ο Δωρικός.

Μέσα απ' το παιχνίδισμα του φωτός και της σκιάς εναρμονίζεται ο εσωτερικός μας κόσμος. Η σύνθεση του απλού με το περίτεχνο δημιουργεί τον εσωτερικό καθαρισμό. Τη Λύτρωση. Την καθολική Αγάπη. Την Αλήθειαγγύνη. Το ύψος φέρνει την πρωτόφαντη εμπειρία. *"Την έκκληση"*.

Μπροστά την Πύλη των Θεών αναβαφτιζόμαστε.

Το μαρμάρινο κλέος γίνεται δέλεαρ στο μάτι⁴.

Όλος ο χώρος μας αφήνει *"Κάτι με το αεράκι της ψυχής, (όμοιο με λήμψη) να γεννιέται στη ζωή μας μέσα στη ζωή μας "Ένα φως λατρεία γεμάτο"*. Λέει ο Μύστης Ιεουργός, Καλλιτέχνης ποιητής. Ο Ελύτης.

Μέσα στο ιερό περιβάλλον των Μνημείων, λήξεις όπως: Ελευθερία, Ειρήνη, Δημοκρατία ανεμίζουνε στο νου των παιδιών και γίνονται κτήμα τους. Αντανακλάσεις Μορφών Θεών και Ηρώων.

*"Εκείναι αι Μορφαί (της Φύσεως) εκατοπτρίσθηκαν εις τον νουν της Τέχνης και υπ' αυτής exαρίσθησαν εις τους ανθρώπους"*⁵

Μεταπλάθονται οι Ναοί σε εικόνες, σε ηλεκτικά σχήματα.

Ακολουθώντας τα βήματα των Αρχαίων μας προγόνων, βιώνουμε και αισθανόμαστε πως ολόκληρη η Φύση είναι ταυτισμένη με τα έργα των ανθρώπων. Μια ενιαία ολότητα.

Κατάθεση ψυχής. Συνειρμικές παραστάσεις. Μια περιπέτεια που ξανοιγόμαστε στις αισθήσεις μας, ορώντας τις Αλήθειες.

Το ερώτημα πάλλεται στον καθένα μας που λατρεύει να γεωμετρεί και να διαβάσει την απεραντοσύνη της φύσεως από ψηλά.

- *Εξόριστε ποιητή, στον αιώνα στου λήγε, τι βλήσεις;*

- Βλήπε ψηλά μες στους αιθέρες, το Ερέχθειο των πουλιών⁶.

Η παιδική ηλικία ανιχνεύει, παρατηρεί, ερευνάει, ανακαλύπτει το ιστορικό παρελθόν με τις διάφορες χωροχρονικές τοποθετήσεις.

Εκεί με τούτο το σφυρί κτυπούσε ο θεός της Φωτιάς, ο Ήφαιστος. Από δω έστελνε ο οργίλος Νεφελογερής Δίας τους κε-

ΠΑΥΛΟΥ Ρ. ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ

Αντιπροέδρου Ομίλου Πειραιώς για τη Διάδοση
της Ελληνικής Γλώσσας και Γεν. Γραμματέως
Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς

Ιστορία των λέξεων

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ - ΠΕΡΑΙΑΣ

Το λιμάνι και η πόλη του Πειραιώς έλκουν το όνομά τους από τον επαγγελματία - εργάτη που με το πηλοϊαριό του διαπερνούσε τους κατοίκους στο νησάκι του Πειραιά, που αργότερα ενώθηκε με την υπόλοιπη αττική γη.

Είναι δηλαδή ο περαματάρης. Η λέξη Περαιάς, από το περαιώ, που αποφεύγουμε ως αδόκιμη και νεώτερη, είναι αρχαιότερη της λέξεως "Πειραιεύς". Ο εργάτης Περαιάς έδωσε το όνομά του στην μετέπειτα εργατούπολη της πειραιϊκής γης.

ΛΟΠΟΔΥΤΗΣ

Η λέξη μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τη σημερινή εποχή, ανάγει όμως την προέλευσή της από τους χρόνους του Ομήρου, που κατά τον Πλάτωνα "την Ελλιάδα πεπαίδευκεν ούτος ο ποιητής".

Λωπή σημαίνει μανδύας, ιμάτιο, ένδυμα. Αρχικά εννοούσε αυτόν που έκλεβε και φορούσε ξένα ρούχα, αλλήλ η χρήση της λέξεως επεκτάθηκε και σ' αυτόν που υπαίξερουσε κι άλλα αντικείμενα, χρήματα και τιμαριθή.

ΕΝΙΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΜΗΡΟ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Δεν είναι η μόνη ομηρική λέξη που χρησιμοποιείται σήμερα χωρίς να γνωρίζουμε την προέλευσή της.

Δεν λέγεται σήμερα άηλς η θάλασσα λέγομε όμως ενάηλιος, παράηλιος, παραήλια.

Δεν χρησιμοποιούμε τη λέξη αρούρα για τη γη ήεμε όμως αρουραίος κι άχθος αρούρης (βάρος της γης).

Ομοίως δεν ήεμε χθων το έδαφος ήεμε όμως υποχθόνιος. Ούτε ήεχος, ούτε ευνή λέγεται σήμερα το κρεβάτι, ήεμε όμως ήεχώνα και σύνευνος (ηρβή. και Άννας Τζιροπούλου: "Μαθήματα Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας - Γεωργιάδης - Ελληνική Αγωγή").

Όλα τα ανωτέρω καταδεικνύουν περίτρανα τη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας από τα έτη κι έπη του Ομήρου μέχρι σήμερα.

Δηλαδή μια μακραίωνη ιστορία τριών χιλιάδων περίπου ετών.

ΕΡΜΑΙΟ

Έρμαιο, προερχόμενο από αναβίβαση του τόνου από το ερμαίο, δηλαδή αντικείμενο του θεού Ερμή, Κερδώου και Λόγιου, κι αγγελιοφόρου των θεών.

Ωκύπους και γοργόφτερος ο θεός Ερμής ίπτατο για να διανείμει τις επιτολές, αντικείμενα και δώρα των θεών με τόση ταχύτητα, ώστε φυσική ήταν η πτώση κάποιου γράμματος ή άλλου αντικειμένου. Αυτό λοιπόν ήταν το έρμαιο, δηλαδή θεόσταλτο, απρόσμενο δώρο από το θεό Ερμή.

ραυνούς του. Με τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες "Περπατάει" χαράσσει το μέλιθον της. Σπαργάνωσε η προσδοκία της.

Ντύθηκε η εμπειρία μας "Πολλέδρα του αδάμαντος εστέ η ζωή μας".

Φωτοβόλημα Ευφορίας.

Αποθαμβάνουμε έναν οιονδήποτε μνημειακό τόπο και τον μεταστοιχειώνουμε σε ποιητικό "όταν ανακρίζουμε τον αρχαιολογικό χώρο μέσα απ' το πρίσμα του καλειδοσκοπίου και κάνουμε την απαραίτητη αφαίρεση στο οπτικό μας πεδίο, για να παρακολουθήσουμε το ρυθμό που κρύβει το ανάγλυφο της Γης"¹⁰.

Το ποίημα "Άξιον Εστί", γίνεται ο οδοδείκτης μας, ο συνταξιδιώτης μας στην περιδιάβαση μας στην Ακρόπολη. Μια βιωματική επίσκεψη πάνω στον ιερό βράχο.

Αυτή η πόλη, η Αθήνα μας, ψηλόλιγνη θεά που φεγγίζει με τη λεπτή ύφανσή της ανάμεσα στα περάσματα και στους ναούς της συχνά την αναπολούμε, γιατί είναι η γλώσσα μας, η ανάσα μας η δυναμική μας πορεία στο Μέλιθον.

Πότε ρυτιδωμένη απ' τα οξείδια σιδήρου που την κατατρώγουν και πότε αγέρωχη θεά με το χαμόγελο στα χείλη της.

Απτότητα απ' τους βομβαρδισμούς, σημάδια των παιχίων καιρών. "Έπεσε ο βούζιον μέσα στον Παρθενώνα".

Πεταρίζει παρά την αιθαλομίχλη ωσάν τον Περιστέρι της Ειρήνης και γίνεται η προσευχή του Ερνέστου Ρενάν "Το ιδανικό αποκρυσταλλωμένο σε πεντελικό μάρμαρο".

Και φαίνεται τόσο παλιά, όσο τα μαρτυρούν τα μάρμαρά της, τα κατάλοιπά της τα μνημειακά και τόσο απύσχα, όσο τη λησμονούμε και τόσο παρούσα, όσο τη σεβόμαστε και την προστατεύουμε μες στην αιωνιότητα.

Και τα Μακρινά πηλωμένα είναι κοντάνά μας, είναι δικά μας, η κληρονομιά μας". Γοργολάξιδι πηλούμενα στις χώρες του κόσμου¹¹, που προσμένουν να ξανταενίσουν τον Αττικό Ουρανό μου γυρεύουν την Ιθάκη τους. Στη θέση του εσθραμένου μειδιάματος αχνοφαίνεται ο ιερός κλαυσιγελως φεγγίζοντας την ευφροσύνη μας στους Ολύμπιους θεούς και τη Βρεφοκρατούσα Παναγιά.

1. Την ονομάτισε έτσι ο Κέκροπας κατά τη βασιλεία του 3500 π.Χ. Πάνω στο Λόφο Βράχο χτίζονταν το παλάτι του βασιλιά και τα πρώτα ιερά των θεών. Τα σπήτια του λαού χτίζονταν στα πόδια του βράχου. Πηγή: Η Ακρόπολη της Αθήνας. Εκπαιδευτικός Φάκελος Υπουργείου Πολιτισμού.

2. Θέατρο και πολιτική, βιβλίο σελ. 6

3. Εκπαιδευτικός φάκελος: Η Ακρόπολη της Αθήνας, Υπουργείου Πολιτισμού.

4. Προπύλαια: "Κοσμικό κτίριο στα σύνορα 2 κόσμων του ουράνιου φόντου και του γήινου, του ιερού και του ανθρώπινου του κόσμου του πνευματικού." Η Ακρόπολη της Αθήνας, Εκπαιδευτικός φάκελος.

5. Δελφοί και Μαντείο, Μυθολογία, Ιστορία, Μυσταγωγία Παναγιώτη Ζέρβα, Αθήναι 1968 σελ. 9. Μιλούν τα μάρμαρα τα σπασμένα και γύρω τους η πλάνη κι ο νους που τάχει πλάνη και τάχει δουλεμένα...

6. Τέχνη και Ζωή, Μύστης ή Ιεουργός μιας αγάπης καθολικής. Ποιος; Δημοσίευμα του Χρ. Αδαμόπουλου εφ. Δημότης, 7 Απριλίου 2002.

7. Ο Ελύτης, Ποίηση: εκδ. Ιουλίτας Ηλιουπούλου, Ίκαρος 2002.

8. Ναός σε σχήμα τ' ουρανού: Εκπαιδευτικός φάκελος. Υπουργείου Πολιτισμού με συγκεκριμένες ενέργειες τα παιδιά βλέπουν ποιητικά ένα μνημείο και αποθαμβάνουν ένα μνημειακό ποιητικό έργο. Το κύκνειο άσμα του ποιητή Ελύτη...

9. Χρ. Αδαμόπουλου Εφ. Δημότης, 7 Απριλίου 2008.

10. Ναός σε σχήμα τ' ουρανού Οπ. παραπ.

11. Ο Τόμας Έλνιν, εκείνος ο ιερόσυλος Σκώτος διπλωμάτης με τη σύλληψη του σώματος της Παρθενώνας Αθηνάς, της Ελευσίνας και της Νεμέας. Τότε κλάπηκαν τα αγάλματα, τα αετώματα του Παρθενώνα η Μετώπη από το Άγαλμα του Διονύσου, 1 Καρυάτιδα και τμήματα από το Ερέχθειο, απ' την Αρχαία Τίρυνθα, και τις Μυκίνες και ο Λόρδος Βύρων συγγάτισε τη δολερή αυτή ενέργεια με το ποίημά του "Η Κατάρτα της Αθήνας".

Εν τέλει...

Εν τέλει... θα κατορθώσει ο πολύχρονος και πολυπαθής σήμερα "Πειραιϊκός Σύνδεσμος" να αποκτήσει αιρετή Διοίκηση;

Για το καλό του Πειραιϊκού Συνδέσμου πρέπει μια σταθερή, καλόπιστη διοίκηση να αναλάβει τα ηνία του ιστορικού συνδέσμου για το καλό του Πειραιά και της μακράιωνης ιστορίας του Πειραιϊκού Συνδέσμου, που από το 1894 δεσπόζει στον πνευματικό και πολιτιστικό πειραιϊκό χώρο. Οψόμεθα τον Οκτώβριο!

Εν τέλει... γελοιοποιηθήκαμε. Στην προσπάθειά μας να φανούμε γνώστες ξένης γλώσσας, δείξαμε την άγνοιά μας. Στα φανάρια του ΣΤ Τελωνείου Πειραιώς μετά τη Στοά προς Κερατσίνι ο δείκτης προς την Ιχθυόσκαλα γράφει στα αγγλικά Fish - Whores αντί του ορθού Fish Wharf που θα ήθελε να αναγράφει. Έτσι η ιχθυόσκαλα μετατρέπεται σε... ιχθυοπόρνες. Η χρήση της ξένης γλώσσας, όπου επιβάλλεται, πρέπει να γίνεται σωστή. Άλλως εκτιθέμεθα στους ξένους κι όχι μόνο. Συγχαρητήρια στον εμπνευστή, αλλιά και εκτελεστή της!

Εν τέλει... δεν είναι η μόνη φορά που γίνεται κακή χρήση της ξένης γλώσσας. Ο οδοδείκτης προς το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας αναγράφει Peace and Friendship αντί του σωστού Friendship. Μπορεί να μαθαί-

νουμε ξένες γλώσσες αλλιά τουλάχιστον σωστά. Αλλιώς το μόνο βέβαιο αποτέλεσμα είναι η γελοιοποίησή μας στους αλλοδαπούς κι όχι μόνο.

Εν τέλει... το Πειραιϊκό Ορόσημο με το νέο ξεκίνημά του κατάφερε και κέρδισε την αναγνώριση των επίλεκτων, πολυάριθμων αναγνωστών του. Ευχόμεθα κι εις ανώτερα.

Εν τέλει... μέχρι που θα φθάσει η "ανοχή" της διεθνούς κοινότητας; Ιδιαίτερα οι ΗΠΑ κι η Ευρωπαϊκή Ένωση φέρουν μέγιστες ευθύνες για τον απάνθρωπο αποκλεισμό της λιωρίδας της Γάζας που οδηγεί σε θάνατο αθώους ανθρώπους και προσβάλλει τα στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα.

Τούτο δηλώνει ο πρόεδρος της Π.Ε.Ν.Ε.Ν. κ. Αντ. Νταλακογιώργος για την άνανδρη, δολοφονι-

κή επίθεση του Ισραήλ στα 6 πλοία με τους ακτιβιστές του "στόλου της Ελευθερίας" που μετέφεραν ανθρωπιστική βοήθεια στο λαό της Παλαιστίνης. Εν τέλει καταφέραμε να γράψουμε μια ακόμη μαύρη σελίδα στην ιστορία του παγκόσμιου πολιτισμού.

Εν τέλει... περισσότερες από 100 μηχανότρατες και γρι-γρι κατάφεραν να αποκλείσουν το λιμάνι του Πειραιά την 2α Ιουνίου 2010 από τις 12.00-16.00 με κύριο αίτημα να μην εφαρμοσθεί ο νέος ευρωπαϊκός κανονισμός αλιείας για τη Μεσόγειο.

Εν τέλει... η αρχαιολογική σκαπάνη στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, στην αρχαία Σαλαμίνα, έφερε στο φως πέντε αγάλματα

του β' π.Χ. αιώνας, τα τρία από τα οποία είναι ολόσωμα. Το ένα εικάζεται ότι ανήκει σε προσωπικότητα της Ρωμαϊκής εποχής, αλλήλο στον Άδη, το τρίτο στην Περσεφόνη και τ' αλλιά τρία σε σατύρους.

Εν τέλει... η αξιοσήμαντη αρχαιολογική συλλογή Κηφισιάς, που είναι ένας από τους 12 αρχαίους δήμους της πόλεως των Αθηνών, θα στεγασθεί στην έπαυλη Κουτουπνη στην Κάτω Κηφισιά.

Το νέο κτήριο έχει τη δυνατότητα εκθεσιακού χώρου 400 τετρ. μέτρων αντί των 90 τ.μ. που έχει τώρα το νέο λιθόκτιστο νεοκλασσικό επί των οδών Κασσαβέτη και Γεωργαντά.

Η μετεγκατάσταση της αρχαιολογικής συλλογής της Κηφισιάς θεωρείται αναγκαία και θα αναδείξει καλύτερα τα αρχαιολογικά ευρήματα του αρχαίου δήμου Ερεχθίδος φυλής (όπως είναι γνωστή η Κηφισιά της αρχαιότητας).

